Татарстан Республикасы «Аксубай муниципаль район Советы

КАРАР

№ 160 10.10.2018ел.

Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Уставы турында
«Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында»

06.10.2003 ел, №131-ФЗ Россия Федерациясе Законы, Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы, 15.06.2007 ел, №100-ФЗ Россия Федерациясе Законы нигезендә «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында «Федераль законның 14, 15, 16 статьяларына үзгәрешләр кертү хакында» «Аксубай муниципаль районы «муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 31.01.2005 елдагы 12-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы белән Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Уставының 87, 88, 89 статьялары, Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Советы карар итте:

1.1 нче кушымта нигезендә Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы уставын расларга.

2. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Советы карарының үз көчен югалтуын танырга

: - № 48 от 30.06.2011 "яңа редакциядә Аксубай муниципаль районы Уставы турында" - №134 от 20.12.2012 "Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы» Аксубай муниципаль районы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында"

- №242 от 18.12.2014 "Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында"

- № 87 от 16.03.2017 "Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Уставына үзгәрешләр кертү турында"

- №104 от 17.08.2017 "Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Уставына үзгәрешләр кертү турында"

- №125 от 15.12.2017 «Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Уставы турында»

3. Федераль законда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве узу өчен Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Уставын Юстиция органына җибәрергә.

4. Әлеге карарны Аксубай муниципаль районының рәсми сайтында урнаштырырга http://aksubayevo.tatarstan.ru һәм Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат порталында http://pravo.tatarstan.ru/

5. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Аксубай муниципаль районы Советының Җирле үзидарә, законлылык, хокук тәртибе, регламент һәм депутат этикасы буенча даими комиссиясенә йөкләргә.

Аксубай муниципаль районы башлыгы,
Совет Рәисе К.К.Гилманов

Приложение № 160

Глава I.Гомуми нигезләмәләр

Статья 1. Муниципаль Район һәм аның статусы

1«Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы» муниципаль берәмлеге «Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы «муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 31.01.2005 ел, № 49-ТРЗ Татарстан Республикасы Законы белән муниципаль район статусы бирелгән.

2. «Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең рәсми исеме (алга таба текст буенча – Район), кыскартылган исеме – «Аксубай муниципаль районы».

Статья 2. Районның территориаль төзелеше

1. Район территориясе составына муниципаль берәмлекләр керә: шәһәр җирлеге:

- "Аксубай шәһәр тибындагы поселогы»

авыл җирлекләре:

- Беловка авыл җирлеге
- Еелькино авыл җирлеге
- Карасу авыл җирлеге
- Кәкре Күл авыл җирлеге
- Мюд авыл җирлеге
- Яңа Аксубай авыл җирлеге
- Яңа Ибрай авыл җирлеге
- Яңа Кармәт авыл җирлеге
- Савруш авыл җирлеге
- Иске Ибрай авыл җирлеге
- Иске Ильдеряк авыл җирлеге
- Иске Кармәт авыл җирлеге
- Иске Кыязлы авыл җирлеге
- Иске Татар Адәм авыл җирлеге
- Иске Тимошкино авыл җирлеге
- Иске Үзи авыл җирлеге
- Сөнчәле авыл җирлеге
- Трудолюбово авыл җирлеге
- Урмандеево авыл җирлеге
- Шәрбән авыл җирлеге.

2. Районның административ үзәге-Аксубай ш. т. п..

3Район чикләре «Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы «муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 31.01.2005 ел, № 49-ТРЗ Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.

4. Район чикләре районның җирле үзидарә органнары тарафыннан җирлекара әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен шартлар тудыру, шулай ук күрсәтелгән органнарга федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән.

5. Район чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору Татарстан Республикасы законы белән законнарда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

Статья 3. Районның рәсми символлары

1. Аксубай муниципаль районы, федераль законнар һәм геральдик кагыйдәләр нигезендә, тарихи, мәдәни, милли һәм башка җирле традицияләрне чагылдыручы рәсми символларга ия: флаг һәм герб.
2.Аксубай муниципаль районының рәсми символларын тасвирлау, нигезләү, шулай ук куллану тәртибе район гербы һәм флагы турындагы нигезләмәләрдә беркетелгән.
3. Район гербы сурәте районның җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының мөһерләренә, бланкларына һәм башка рәсми документларына, районның җирле үзидарә органнары биналарының фасадларына, район Советының утырышлар залына, район Башлыгының һәм Башкарма комитет җитәкчесенең эш кабинетларына урнаштырыла. Район гербын рәсми рәвештә кабатлауның башка очраклары район Советы карары һәм район гербы турындагы Нигезләмә белән билгеләнә.
4. Район флагы җирле үзидарә органнары, муниципаль милектә булган предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар биналарының фасадларында, район Советының утырышлар залында, район Башлыгының һәм район Башкарма комитеты җитәкчесенең эш кабинетларында даими урнаштырыла. Район флагын рәсми куллануның башка очраклары район Советы карарлары һәм район флагы турындагы Нигезләмә белән билгеләнә.
5.Район гербы һәм флагы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

Статья 4. Районда яшәүчеләрнең җирле үзидарәне тормышка ашыру хокукы

1. Районда үзидарә Россия Федерациясе гражданнары тарафыннан җирле референдумнарда, муниципаль сайлауларда, турыдан-туры ихтыяр белдерүнең башка формалары аша, шулай ук әлеге устав белән каралган сайланулы һәм башка җирле үзидарә органнары аша гамәлгә ашырыла.
2. Гражданнар җирле үзидарәне җенес, раса, милләт, тел, чыгышына, мөлкәти һәм вазифаи хәленә, дингә мөнәсәбәтенә, ышануларына, иҗтимагый берләшмәләргә каравына бәйсез рәвештә дә, үз вәкилләре аша да алып бару хокукына ия.
Район территориясендә даими яки күбесенчә яшәүче чит ил гражданнары җирле үзидарәне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенең халыкара шартнамәләре һәм федераль законнар нигезендә хокукларга ия.
3. Районда яшәүче һәр кеше турыдан-туры җирле үзидарә органнарына һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затларына мөрәҗәгать итәргә, җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүмат алырга хокуклы.
4. Районның җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары һәркемгә аның хокукларына һәм ирекләренә турыдан-туры кагылышлы документлар һәм материаллар белән танышу, шулай ук гражданнарның районның җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында тулы һәм дөрес мәгълүмат алу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш, әгәр законда башкача каралмаган булса.
5. Районның җирле үзидарә органнары массакүләм мәгълүмат чаралары аша һәм башка ысуллар белән халыкка даими рәвештә районның һәм аның аерым территорияләренең иң мөһим үсеш мәсьәләләре, гомуми файдаланудагы транспорт, торак-коммуналь хуҗалык эше, халыкка төрле хезмәтләр күрсәтүче социаль-мәдәни һәм башка учреждениеләр һәм хезмәтләр челтәрен үстерү, социаль ташламалар, җәмәгать тәртибен саклауның торышы һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында хәбәр итәләр.09.02.2009 № 8-ФЗ «Дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турындагы мәгълүматтан файдалануны тәэмин итү турында».
6. Гражданнар, оешмалар судта районның җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының карарларына, гамәлләренә (гамәл кылмавына) шикаять бирергә хокуклы, әгәр алар законнарга каршы килә, аларның хокукларын һәм ирекләрен боза дип саныйлар.

Статья 5. Районның җирле үзидарә органнары структурасы

Районның җирле үзидарә органнары структурасына район Советы, район башлыгы, район Башкарма комитеты, район Контроль-хисап палатасы, әлеге Устав нигезендә барлыкка килә

торган башка җирле үзидарә органнары керә. 2. Районның җирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү әлеге Уставка үзгәрешләр кертү юлы белән башкарыла.

Статья 6. Районның җирле әһәмияттәге мәсьәләләре

1. Районның җирле әһәмияттәге мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә:

1) Район бюджеты проектын төзү һәм карау, район бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп тору, район бюджеты үтәлеше турында хисап төзү һәм раслау;

2) районның җирле салымнарын һәм җыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару;

3) районның муниципаль милегендә булган мөлкәткә ия булу, файдалану һәм алар белән эш итү;

4) җирлекләрне электр һәм газ белән тәэмин итү районы чикләрендә Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә оештыру

5) район чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеге, район чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышына муниципаль контрольлек итү һәм аларда юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү, шулай ук Россия Федерациясе законнары нигезендә автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру;

6) халыкка транспорт хезмәте күрсәтү өчен шартлар тудыру һәм район чикләрендә җирлекләр арасында халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру;

7) террорчылык һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук район территориясендә террорчылык һәм экстремизм күренешләренең нәтиҗәләрен минимальләштерүдә һәм (яки) бетерүдә катнашу;

8) милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, район территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен үстерүгә һәм үстерүгә, милли азчылыкларның хокукларын гамәлгә ашыруга, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясен тәэмин итүгә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлтелгән чараларны эшләү һәм гамәлгә ашыру;

9) район территориясендә гадәттән тыш хәлләр нәтиҗәләрен кисәтүдә һәм бетерүдә катнашу;

10) Муниципаль милиция тарафыннан район территориясендә җәмәгать тәртибен саклауны оештыру;

11) районның хезмәт күрсәтелә торган административ участогында эшләү өчен полициянең участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәркә бина бирү;

12) 2017 елның 1 гыйнварына кадәр полициянең участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәркә һәм аның гаилә әгъзаларына әлеге вазыйфа буенча вазыйфаларны башкару чорына торак урыны бирү;

13) әйләнә-тирәлекне саклау буенча җирлекара характердагы чараларны оештыру;

14) муниципаль мәгариф оешмаларында төп гомуми белем бирү программалары буенча һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми, урта гомуми белем бирүне оештыру (федераль дәүләт белем бирү стандартлары нигезендә төп гомуми белем программаларын гамәлгә ашыруны финанс белән тәэмин итү вәкаләтләреннән тыш), муниципаль мәгариф оешмаларында балаларга өстәмә белем бирүне оештыру (финанс тәэминаты Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла торган Балаларга өстәмә белем бирүдән тыш), шартлар тудыру башкарылды

15) район территориясендә Халыкка медицина ярдәме күрсәтү өчен шартлар тудыру (халыкның аерым территорияләрдә халыкны медик-санитар тәэмин итү функцияләрен башкаручы федераль башкарма хакимият органы карамагындагы медицина оешмаларында медицина ярдәме белән тәэмин ителә торган территорияләр исемлегенә Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан расланган җирлекләрдән тыш), гражданнарга түләүсез медицина ярдәме күрсәтү дәүләт гарантияләренең территориаль программасы нигезендә;

16) Район территориясендә каты коммуналь калдыкларны җыю (шул исәптән аерым җыю), транспортлау, эшкәртү, утильләштерү, зарарсызландыру, күмү эшчәнлеген оештыруда катнашу;

17) муниципаль районның территориаль планлаштыру схемаларын раслау, муниципаль районның территориаль планлаштыру схемасы нигезендә әзерләнгән территорияне планлаштыру документларын раслау, муниципаль район территориясендә гамәлгә ашырыла торган шәһәр төзелеше эшчәнлеген тәэмин итү мәгълүмат системасын алып бару, муниципаль ихтыяҗлар өчен муниципаль район чикләрендә җир кишәрлекләрен резервлау һәм алу, планлаштырылган төзелеш параметрлары турындагы хәбәрнамәдә күрсәтелгән индивидуаль торак төзелеше объекты яки бакча йорты параметрлары билгеләнгән җир кишәрлегендә индивидуаль торак төзелеше объектын яки бакча йортын урнаштыру параметрлары һәм мөмкинлекләреиндивидуаль торак төзелеше объекты яки бакча йорты параметрлары билгеләнгән параметрларга һәм (яки) җир кишәрлегендә индивидуаль торак төзелеше объектын яки бакча йортын урнаштыру рөхсәт ителмәү турындагы хәбәрнамәләрнең , төзелгән яки үзгәртеп корылган индивидуаль торак төзелеше объектларының яки бакча йортының төзелеш яисә реконструкция вакытында шәһәр төзелеше эшчәнлеге турындагы законнар таләпләренә туры килмәве турындагы белдерүнамәләр шәхси торак төзелеше яки бакчачылык йортлары тиешле авыллар территорияләрендә урнашкан җир кишәрлекләрендә урнашкан, Россия Федерациясенең гражданнар законнары нигезендә, җирара территориядә урнашкан ирекле төзелешне сүтү яки аны билгеләнгән таләпләргә туры китерү турында Карар кабул итү

18) реклама конструкцияләрен урнаштыру схемасын раслау, район территориясендә реклама конструкцияләрен урнаштыруга һәм эксплуатациягә рөхсәт бирү, мондый рөхсәтләрне юкка чыгару, "реклама турында" 2006 елның 13 мартындагы 38-ФЗ номерлы Федераль закон (алга таба - "реклама турында"Федераль закон)нигезендә гамәлгә ашырыла торган район территориясендә үз белдекләре белән билгеләнгән реклама конструкцияләрен сүтү турында күрсәтмәләр бирү;

19) җирлекләрнең архив фондларын саклауны да кертеп, муниципаль архивны Формалаштыру һәм карап тоту;

20) җирләнгән җирләү урыннарын район территориясендә тоту, ритуаль хезмәтләр оештыру;

21) район составына керүче җирлекләрне элемтә, җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

22) җирлекара китапханәләрдә халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру, аларның китапханә фондларын туплау һәм саклауны тәэмин итү;

23) район составына керүче җирлекләрне ял оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

24) район составына керүче авылларда җирле традицион халык сәнгать иҗатын үстерү өчен шартлар тудыру;

25) район милкендә булган мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклау, куллану һәм популярлаштыру, җирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклау, район территориясендә урнашкан;

26) район бюджеты хисабына район составына керүче җирлекләрнең бюджет тәэмин ителеше дәрәҗәсен тигезләү;

27) территориаль оборона һәм гражданнар оборонасы, халыкны һәм район территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау буенча чаралар оештыру һәм гамәлгә ашыру;

28) Район территориясендә дәвалау-сәламәтләндерү урыннарын һәм җирле әһәмияттәге курортларны булдыру, үстерү һәм саклауны тәэмин итү, шулай ук җирле әһәмияттәге аерым саклана торган табигый территорияләрне куллану һәм саклау өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;

29) территориядәге муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрне мобилизацион әзерләү буенча чараларны оештыру һәм гамәлгә ашыру

30) су объектларында кешеләрнең иминлеген тәэмин итү, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыру;

31) җирлекләрдә авыл хуҗалыгы производствосын үстерү, авыл хуҗалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү өчен шартлар тудыру, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүгә ярдәм итү, социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларга, хәйрия эшчәнлегенә һәм волонтерлыкка (волонтерлыкка)ярдәм күрсәтү;

32) район территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакүләм спорт үсеше өчен шартлар тудыру, районның рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чараларын уздыруны оештыру;

34) балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча җирлекара характердагы чараларны оештыру һәм гамәлгә ашыру;

35) Россия Федерациясе Су законнарында билгеләнгән чикләрдә су объектлары милекчесе вәкаләтләрен гамәлгә ашыру, шәхси һәм көнкүреш ихтыяҗлары өчен гомуми файдаланудагы су объектларыннан, шул исәптән гражданнарның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буе полосаларына ирекле үтемлелеген тәэмин итү өчен файдалану кагыйдәләрен билгеләү.

36) муниципаль урман контролен гамәлгә ашыру;

37) район ихтыяҗлары өчен ясалма җир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләрнең үтәлешен тәэмин итү, федераль закон нигезендә ясалма җир участогы булдыру турында килешү төзү хокукына ачык аукцион үткәрү; 38) Район чикләрендә коррупциягә каршы көрәш чараларын гамәлгә ашыру;

39) адреслар бирү, адресларны үзгәртү, адресларны юкка чыгару, урам-юл челтәре элементларына исемнәр бирү (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яки муниципальара әһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш), районның авылара территориясе чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәрне үзгәртү, дәүләткә мәгълүматны урнаштыру адрес реестры;

40) муниципаль районның авылара территориясендә муниципаль җир контролен гамәлгә ашыру;

41) "күчемсез мөлкәтнең дәүләт кадастры турында" 2007 елның 24 июлендәге 221-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә Комплекслы кадастр эшләрен башкаруны оештыру һәм территориянең карта-планын раслау

. 2. Районның җирле үзидарә органнары район составына керүче аерым җирлекләрнең җирле үзидарә органнары белән Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә район бюджетыннан тиешле җирлекләр бюджетларына бирелә торган бюджетара трансфертлар исәбенә җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча үз вәкаләтләренең бер өлешен үтәүгә тапшыру турында килешүләр төзергә хокуклы.

Статья 7Районның җирле әһәмияткә ия мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү хокукы

1. Районның җирле үзидарә органнары хокуклы:

1) Район музейларын булдыру;

2) опека һәм попечительлек эшчәнлеген тормышка ашыруда катнашу;

3) район территориясендә җирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлек өчен шартлар тудыру;

4) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә ярдәм итү һәм район территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны тормышка ашыру;

5) 2008 елның 31 декабренә муниципаль югары белем бирү оешмаларын гамәлгә куючы функцияләрен гамәлгә ашыру

6) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;

7) кеше хокукларын тәэмин итүне иҗтимагый контрольдә тотучы һәм мәҗбүри тоту урыннарындагы затларга ярдәм күрсәтүче иҗтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтү;

8) "Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында"1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә,

шулай ук инвалидларның гомумроссия иҗтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтү;

9) "кан һәм аның компонентларын донорлык турында"2012 елның 20 июлендәге 125-ФЗ номерлы Федераль законда каралган чараларны гамәлгә ашыру;

10) федераль законнар белән билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтүләр шартларының сыйфатын бәйсез бәяләүне оештыру өчен шартлар тудыру, шулай ук ведомство карамагындагы оешмалар җитәкчеләре эшчәнлеген бәяләгәндә оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтүләр шартларының сыйфатын бәйсез бәяләү нәтиҗәләрен куллану һәм аларны бетерү буенча чаралар кабул итүне тикшереп тору

11) авыллар арасында нотариус торак пунктында булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;

12) "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында"2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру.

13) сәламәтлек, адаптив физик культура һәм адаптив спорт мөмкинлекләре чикләнгән затларның физик культура һәм спортны үстерүгә ярдәм итү.

14) "кулланучылар хокукларын яклау турында"1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясе Законында каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыру.

2. Районның җирле үзидарә органнары әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләрне хәл итәргә, башка дәүләт вәкаләтләрен (131-ФЗ номерлы Федераль законның 19 статьясы нигезендә аларга тапшырылмаган) гамәлгә ашыруда катнашырга, әгәр бу катнашу федераль законнарда каралган булса, шулай ук башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары компетенциясенә кертелмәгән һәм аларның компетенциясеннән федераль законнар белән чыгарылмаган башка мәсьәләләрне хәл итәргә хокуклы.Россия Федерациясе субъектлары законнары белән, җирле бюджетлар керемнәре исәбенә, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертлардан һәм өстәмә нормативлар буенча салым керемнәре керемнәреннән тыш.

Статья 8. Районның җирле әһәмияттәге башка мәсьәләләре районның авыл җирлекләре территорияләрендә җирле үзидарә органнары хәл итә

1) район составына керүче авыл җирлекләре чикләрендә (алга таба – авыл җирлекләре), Халыкны электр, җылылык, газ һәм су белән тәэмин итү, ташландык суларны агызу, Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә халыкны ягулык белән тәэмин итү оештыру;

2) авыл җирлекләре торак пунктлары чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеге һәм аларда юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү, шул исәптән парковкалар (парковка урыннары) булдыру һәм аларның эшчәнлеген тәэмин итү, авыл җирлекләре торак пунктлары чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышына муниципаль контроль үткәрү, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген законнар нигезендә башкару өлкәсендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру Россия Федерациясе;

3) авыл җирлекләрендә яшәүче һәм аз керемле гражданнарны торак урыннары белән тәэмин итү, муниципаль торак фондын төзүне һәм карап тотуны оештыру, торак төзелеше өчен шартлар тудыру, муниципаль торак контролен гамәлгә ашыру, шулай ук башка органнарның вәкаләтләрен булдыру;

4) халыкка транспорт хезмәте күрсәтү өчен шартлар тудыру һәм авыл җирлекләре чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру;

5) террорчылыкны һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук авыл җирлекләре чикләрендә террорчылык һәм экстремизм нәтиҗәләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерүдә катнашу;

6) милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, авыл җирлекләре территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклауга һәм үстерүгә,

мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптацияләнүенә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлтелгән чараларны тормышка ашыру өчен шартлар тудыру
7) авыл җирлекләре чикләрендә гадәттән тыш хәлләр нәтиҗәләрен кисәтүдә һәм бетерүдә катнашу;
8) халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру, китапханә фондларын туплау һәм саклауны тәэмин итү;
9) авыл җирлекләре милкендә булган мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклау, куллану һәм популярлаштыру, авыл җирлекләре территориясендә урнашкан җирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклау;
10) җирле традицион халык сәнгать иҗатын үстерү өчен шартлар тудыру, авыл җирлекләрендә халык һөнәрчелеген саклауда, торгызуда һәм үстерүдә катнашу;
11) авыл җирлекләрендә яшәүчеләрнең күпләп ял итүе өчен шартлар тудыру һәм халык күпләп ял итә торган урыннарны, шул исәптән гражданнарның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буйларына ирекле үтеп керүен тәэмин итүне оештыру;
12) авыл җирлекләренең генераль планнарын, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен раслау, авыл җирлекләренең генераль планнары нигезендә әзерләнгән территорияне планлаштыру документларын раслау, төзелешкә рөхсәтләр бирү (Россия Федерациясе шәһәр төзелеше кодексында, башка федераль законнарда каралган очраклардан тыш), авыл җирлегендә урнашкан капиталь төзелеш объектларын төзегәндә, үзгәртеп корганда объектларны файдалануга тапшыруга рөхсәтләр буенча җир кишәрлекләрен муниципаль ихтыяжлар өчен сатып алу, авыл җирлекләре чикләрендә муниципаль җир контролен гамәлгә ашыру, Россия Федерациясе шәһәр төзелеше кодексында каралган очракларда гамәлгә ашыру, биналарны, корылмаларны карау һәм хда ачыкланган җирләрне бетерү турында рекомендацияләр бирү.;
13) территориаль оборона һәм гражданнар оборонасы, халыкны һәм авыл җирлекләре территорияләрен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау буенча чаралар оештыру һәм гамәлгә ашыру;
14) авыл җирлекләре территориясендә авария-коткару хезмәтләре һәм (яки) авария-коткару формированиеләре эшчәнлеген булдыру, карап тоту һәм оештыру;
15) су объектларында кешеләрнең иминлеген тәэмин итү, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыру; 16) авыл җирлекләре территориясендә дәвалау-сәламәтләндерү урыннарын һәм җирле әһәмияттәге курортларны булдыру, үстерү һәм саклауны тәэмин итү, шулай ук җирле әһәмияттәге аерым саклана торган табигый территорияләрне куллану һәм саклау өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;
17) Россия Федерациясенең су законнарында билгеләнгән чикләрдә су объектлары милекчесе вәкаләтләрен гамәлгә ашыру, халыкка аларны куллануның чикләнүләре турында мәгълүмат бирү;
18) муниципаль урман контролен тормышка ашыру;
19) җирлекнең хезмәт күрсәтелә торган административ участогында эшләү өчен полициянең участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәркә бина бирү;
20) 2017 елның 1 гыйнварына кадәр полициянең участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәркә һәм аның гаилә әгъзаларына әлеге вазыйфа буенча вазыйфаларны башкару чорына торак урыны бирү;
21) «коммерцияле булмаган оешмалар турында»1996 елның 12 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль законның 31.1 һәм 31.3 статьяларында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларга ярдәм күрсәтү;
22) авыл җирлеге ихтыяҗлары өчен ясалма җир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләрне башкаруны тәэмин итү, «федераль милектәге су объектларында төзелгән ясалма җир кишәрлекләре турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү

хакында»2011 елның 19 июлендәге 246-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә ясалма җир кишәрлеге булдыру турында шартнамә төзү хокукына ачык аукцион үткәрү;
23) авыл җирлекләре чикләрендә коррупциягә каршы көрәш чараларын гамәлгә ашыру;
24) «күчемсез мөлкәтнең дәүләт кадастры турында» 2007 елның 24 июлендәге 221-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә Комплекслы кадастр эшләрен башкаруда катнашу.

Статья 9Районның җирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләрен бирү

Районның җирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләре бирү федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла. Районның җирле үзидарә органнары тиешле федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә әлеге максатларга бүлеп бирелгән матди ресурслар һәм финанс чаралары чикләрендә бирелгән дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен җаваплы.

Бирелгән вәкаләтләрне тормышка ашыру дәүләткә контроль астында. Районның җирле үзидарә органнары тарафыннан аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны контрольдә тоту шартлары һәм тәртибе федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тиешенчә билгеләнә. Район Советы үз вәкаләтләре чикләрендә районның җирле үзидарә органнары карамагындагы Матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан өстәмә файдалану очракларын һәм тәртибен билгеләргә хокуклы.

Статья 10. Районның муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы

Районның муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм җирле үзидарә турында Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Статья 11. Район җирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән мөнәсәбәтләре

1.районның социаль-икътисадый үсешенә юнәлдерелгән дәүләт программаларын тормышка ашыруда район җирле үзидарә органнарының катнашуы;
2) районның җирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында килешүләр (килешүләр) төзү;
3) даими яки вакытлыча Координация, консультатив, киңәшмә һәм башка эш органнары булдыру;
4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында район Советының закон чыгару инициативасы;
5) законнарда билгеләнгән хезмәттәшлекнең башка формалары.

Статья 12. Муниципаль хезмәтне хокукый җайга салу

Муниципаль хезмәт вазыйфаларына таләпләрне, муниципаль хезмәт вазыйфаларына таләпләрне, муниципаль хезмәткәр статусын, муниципаль хезмәт узу шартларын һәм тәртибен кертеп, муниципаль хезмәтне хокукый җайга салу «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль закон, «Муниципаль хезмәт турында» 2013 елның 25 июнендәге 50-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы кодексы, район Советы тарафыннан расланган Муниципаль хезмәт турындагы Нигезләмә һәм муниципаль районның хокукый актлары.

Глава II. ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ТУРЫДАН ТУРЫ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ҺӘМ ХАЛЫКНЫҢ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУДА КАТНАШУ ФОРМАЛАРЫ

Статья 13. Җирле үзидарәне тормышка ашыруда халыкның турыдан туры катнашуы

Гражданнар турыдан туры җирле үзидарәне гамәлгә ашыралар һәм җирле үзидарәне түбәндәге формаларда гамәлгә ашыруда катнашалар:
1) җирле референдум;
2) район чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;
3) гражданнарның хокук чыгару инициативасы;
4) җәмәгать тыңлаулары;
5) гражданнар җыелышы;
6) гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы);
7) гражданнарны сораштыру;
8) җирле үзидарә органнарына гражданнар мөрәҗәгатьләре;

9) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формалар.

Статья 14. Җирле референдум

1. Җирле референдум турыдан-туры район халкы тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә җирле әһәмияткә ия мәсьәләләрне хәл итү максатыннан үткәрелә.

2. Җирле референдум районның бөтен территориясендә «Россия Федерациясе гражданнарының сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «җирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән «җирле референдум турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып билгеләнгән тәртиптә үткәрелә Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары " дигән темага семинар узды.

3. Җирле референдумда яшәү урыны район чикләрендә урнашкан Россия Федерациясе гражданнары катнашырга хокуклы. Россия Федерациясенең халыкара шартнамәләре нигезендә һәм законда билгеләнгән тәртиптә район территориясендә даими яшәүче чит ил гражданнары җирле референдумда Россия Федерациясе гражданнары белән бер үк шартларда катнашалар.

4. Җирле референдумны билгеләү турындагы карар инициатива буенча район Советы тарафыннан кабул ителә:

1) җирле референдумда катнашырга хокуклы гражданнар;

2) уставлары сайлауларда һәм (яки) референдумнарда катнашуны күздә тоткан һәм федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда теркәлгән башка иҗтимагый берләшмә;

3) бергәләп күрсәтелгән район Советы һәм район Башкарма комитеты җитәкчесе.

5. Гражданнар, сайлау берләшмәләре, башка иҗтимагый берләшмәләр инициативалары буенча җирле референдумны билгеләү шарты булып әлеге инициативаны хуплап имзалар җыю тора, аларның саны район территориясендә теркәлгән референдумда катнашучылар санының биш процентын тәшкил итәргә тиеш, әмма 25 имза була алмый.

6. Район Советы һәм район Башкарма комитеты җитәкчесе белән берлектә тәкъдим ителгән референдумны үткәрү инициативасы район Советы карары һәм район Башкарма комитеты җитәкчесе карары белән рәсмиләштерелә. Күрсәтелгән инициативаны тәкъдим итү тәртибе район Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

7. Район Советы җирле референдумны район советына документлар кергән көннән алып 30 көн эчендә билгели, шулар нигезендә җирле референдум билгеләнә.

8. Референдумда тавыш бирү көне билгеләнгән сайлауларда дәүләт хакимияте органнарына яки җирле үзидарә органнарына тавыш бирү көне белән яисә билгеләнгән башка референдумда тавыш бирү көненә кадәр 25 көннән дә соңга калмыйча, район Советы карары белән соңрак (әмма 90 көннән дә артмаска тиеш) күчерелергә мөмкин.

9. Референдумны билгеләү, шулай ук референдумда тавыш бирү көнен күчерү турындагы карар әлеге статьяның 8 пункты нигезендә массакүләм мәгълүмат чараларында кабул ителгән көннән биш көннән дә соңга калмыйча рәсми басылып чыгарга тиеш.

10. Тавыш бирү нәтиҗәләре һәм җирле референдумда кабул ителгән карар рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш.

11. Җирле референдумда кабул ителгән карар район территориясендә мәҗбүри үтәлергә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфаи затлары яки районның җирле үзидарә органнары тарафыннан расланугa мохтаҗ түгел.

12. Районның җирле үзидарә органнары җирле референдумда кабул ителгән карарның алар арасында вәкаләтләрне бүлешү нигезендә, әлеге устав белән билгеләнгән карарның үтәлешен тәэмин итә.

13. Җирле референдумны үткәрү турындагы карар, шулай ук җирле референдумда кабул ителгән карар гражданнар, җирле үзидарә органнары, прокурор, федераль закон нигезендә дәүләт хакимияте органнары тарафыннан вәкаләтле прокурор тарафыннан суд тәртибендә шикаять бирелергә мөмкин.

Статья 15. Район чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Чикләрне үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның ризалыгын әлеге чикләрне үзгәртүгә, районны үзгәртүгә алу максатларында үткәрелә.

2. Районның чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү районның бөтен территориясендә яисә аның территориясенең бер өлешендә «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән очракларда уздырыла.

3. Район чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү район Советы тарафыннан билгеләнә һәм «Россия Федерациясе гражданнарының сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «җирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән, 2003 елның 6 октябрендәге Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып, билгеләнгән тәртиптә үткәрелә 131-ФЗ «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында».

4. Район чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, әгәр анда сайлау хокукы булган район халкының яртысыннан артыгы катнашса, башкарылган дип санала. Халыкның район чикләрен үзгәртүгә ризалыгы, районны үзгәртеп кору алынган дип санала, әгәр күрсәтелгән үзгәреш өчен тавыш бирүдә катнашучыларның яртысыннан артыгы тавыш биргән булса

.

5. Район чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү нәтиҗәләре һәм кабул ителгән карарлар рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш.

Статья 16. Гражданнарның хокукый инициативасы

1. Район халкы әлеге Устав һәм район Советының норматив хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә хокук чыгару инициативасы белән чыгыш ясарга хокуклы.

2. Сайлау хокукына ия булган бер төркем гражданнар сайлау хокукына ия булып, районда яшәүчеләрнең 3 проценттан артмаган санда хокук чыгару инициативасы белән чыгыш ясый ала. Гражданнарның инициатив төркеменең минималь саны район Советы тарафыннан расланган гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибе турындагы Нигезләмә белән билгеләнә.

3. Хокук чыгару инициативасын гамәлгә ашыру максатында район халкы хокуклы:

- яшәү урыны (эш) буенча гражданнар җыелышларын һәм хокук чыгару инициативасы буенча фикер алышу һәм тәкъдим итү буенча башка коллектив чаралар оештырырга һәм үткәрергә;
- хокук чыгару инициативасын тәкъдим итүгә кул кую буенча инициатив төркемнәр төзергә;
- район халкының имзаларын җыярга һәм хокуклар чыгару инициативасын законнарга каршы килми торган юллар белән тәкъдим итүгә ярдәм итү өчен агитация алып барырга.

4. Районның җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары район халкына хокук чыгару инициативасын тормышка ашыруда ярдәм итәргә тиеш.

5. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проекты район Советы тарафыннан аның ачык утырышында, район башлыгы яисә район Башкарма комитеты җитәкчесе тарафыннан әлеге устав белән билгеләнгән компетенцияләре нигезендә, аны керткән көннән өч ай эчендә мәҗбүри каралырга тиеш.

6. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проектын карау процедурасы район Советы Регламенты, район башлыгы, район Башкарма комитеты норматив хокукый акты белән тиешенчә билгеләнә.

Статья 17Иҗтимагый тыңлаулар, җәмәгать фикер алышулары

1. Район халкы, район Советы, район башлыгы катнашында җирле әһәмияткә ия мәсьәләләр буенча муниципаль норматив хокукый актлар проектлары турында фикер алышу өчен ачык тыңлаулар үткәрелергә мөмкин.

2. Халык тыңлаулары халык, район Советы яки Район Башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Халык яки район Советы инициативасы белән үткәрелә торган гавами тыңлаулар район Советы тарафыннан, ә район Башлыгы инициативасы буенча район башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Халык тыңлауларына чыгарга кирәк:

1) район Уставы проекты, шулай ук әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, әлеге уставны әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция (устав) яисә Россия Федерациясе субъекты законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау рәвешендә үзгәрешләр кертелгән очраклардан тыш;

2) район бюджеты проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;

2.1 районның социаль-икътисадый үсеше стратегиясе проекты;

3) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору өчен тавыш бирү юлы белән белдерелгән муниципаль берәмлек халкының ризалыгын алу яисә гражданнар җыеннарында алу таләп ителә торган очраклардан тыш, муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору турында мәсьәләләр.

4. Гавами тыңлаулар үткәрү турындагы карар, әгәр законда башкача каралмаган булса, тиешле орган яки районның вазыйфаи заты тарафыннан муниципаль норматив хокукый акт проектын карау көненә 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Җәмәгать тыңлаулары уздыру вакытын һәм урынын күрсәтеп, җәмәгать тыңлауларына чыгарыла торган тиешле муниципаль норматив хокукый акт проекты, гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, халык алдында тыңлаулар үткәргән көнгә 7 көннән дә соңга калмыйча, бастырып чыгарылырга (игълан ителергә) тиеш.

6. Гавами тыңлаулар уздыру турындагы карар басылып чыккан көннән алып, район халкы район башлыгына халык тыңлауларына чыгарыла торган язма тәкъдимнәр һәм кисәтүләр, шул исәптән муниципаль норматив хокукый актны халык алдында тыңлауларына чыгарыла торган проектка төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр җибәрергә хокуклы. Район башлыгы тәкъдимнәрне гомумиләштерүне оештыра

7. Гавами тыңлаулар, әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, муниципаль норматив хокукый акт проектын карау көненә 7 көннән дә соңга калмыйча үткәрелә. Гавами тыңлаулар белгечләр, экспертлар, кызыксынган затлар чакыруы белән үткәрелә.

8. Гавами тыңлаулар уздыру йомгаклары буенча җирле үзидарә органнары һәм районның вазыйфаи затлары тарафыннан муниципаль норматив хокукый акт проектын кабул итү компетенциясенә кертелгән тәкъдимнәр мәҗбүри каралырга тиеш.

9. Гавами тыңлауларның нәтиҗәләре, кабул ителгән карарларны нигезләүне дә кертеп, массакүләм мәгълүмат чараларында басылып чыгарылырга (чыгарылырга) яки Аксубай муниципаль районының рәсми сайтында урнаштыру юлы белән халык алдында игълан ителергә тиеш http://aksubayevo.tatarstan.ru Аксубай муниципаль районы авыл җирлекләрендә урнаштырылган мәгълүмат стендларында Аксубай муниципаль районы китапханә системасы учреждениеләрендә ачык тыңлаулар үткәргәннән соң 5 көннән дә соңга калмыйча урнаштыру юлы белән.

12. Әлеге статьяның 12 өлешендә күрсәтелгән проектлар һәм мәсьәләләр буенча ачык тыңлауларны оештыру һәм үткәрү тәртибе район Советы тарафыннан расланган гавами тыңлаулар турындагы Нигезләмә белән билгеләнә;

11. Әлеге статьяда күрсәтелгән сроклар гамәлдәге законнарда гавами тыңлаулар өчен каралган башка сроклар билгеләнмәгән очракта кулланыла.

12 . Генераль планнар проектлары, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре проектлары, территорияләрне планлаштыру проектлары, территорияләрне межанлау проектлары, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, җир кишәрлегеннән яки капиталь төзелеш объектыннан шартлы рәвештә файдалануга рөхсәт бирү турындагы карарлар проектлары, объектлар төзелешенең, реконструкцияләүнең иң чик параметрларыннан читкә тайпылуга рөхсәт бирү турындагы карарлар проектлары буенча капиталь төзелеш, җир кишәрлекләреннән һәм капиталь төзелеш объектларыннан расланган җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре булмаганда мондый куллануның бер төренә рөхсәт ителгән бер төрен үзгәртү мәсьәләләре буенча иҗтимагый фикер алышулар яки ачык тыңлаулар үткәрелә, аларны оештыру һәм үткәрү тәртибе муниципаль берәмлек уставы һәм (яисә) район Советы тарафыннан билгеләнә

Статья 18. Гражданнар җыелышы

1. Җирле әһәмияткә ия мәсьәләләр буенча фикер алышу, халыкка җирле үзидарә органнары һәм район җирле үзидарәләре вазыйфаи затлары эшчәнлеге турында мәгълүмат бирү өчен район территориясендә гражданнар җыелышлары үткәрелергә мөмкин.
2. Гражданнар җыелышы халык, район Советы, район Башлыгы инициативасы белән, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткәрелә.
3. Район Советы инициативасы буенча яки район башлыгы тарафыннан үткәрелә торган гражданнар җыелышы тиешенчә район Советы яки район башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Халык инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар җыелышы район Советы тарафыннан территориаль иҗтимагый үзидарә органнарының язма тәкъдиме буенча, тиешле территориядә яшәүчеләрнең һәм җыелышта катнашу хокукына ия булган гражданнар төркеменең 10 процентган да ким булмаган гражданнар төркеме тарафыннан билгеләнә. Гражданнар җыелышын уздыру турындагы тәкъдимдә аның каравына, җыелышны уздыру вакытына һәм урынына чыгарыла торган сораулар исемлеге булырга тиеш. Тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, ә җыелышны уздыру инициативасы белән гражданнар төркеме мөрәҗәгать итсә – бу гражданнар, аларның һәрберсенең фамилиясен, исемен, әтисенең исемен, туган көнен, яшәү урынын күрсәтеп мөрәҗәгать итәләр.

Район Советы үзенең якындагы утырышында гражданнар җыелышын уздыру турындагы тәкъдимне карый.

Район Советы гражданнар җыелышын үткәрүдән баш тартырга хокуклы түгел.

5. Гражданнар җыелышын уздыру вакыты һәм урыны һәм фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләр җыелышны уздыру көненә кадәр җиде көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәләр, моның өчен массакүләм мәгълүмат чараларыннан, почта хәбәрләреннән, һәр фатирда йөреп чыгулардан, игъланнардан һәм башка чаралардан файдаланалар. Гражданнар җыелышын әзерләү һәм уздыруны район Башкарма комитеты тәэмин итә.

6. Җыелышлар эшендә әлеге территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия гражданнар катнашырга хокуклы. Җыелышта катнашырга хокуклы гражданнарның гомуми саны Муниципаль сайлаулар уздырганда кулланыла торган Россия Федерациясе чикләрендә тору урыны һәм яшәү урыны буенча Россия Федерациясе гражданнарын теркәү исәбе белешмәләре нигезендә билгеләнә.

Җыелышта җыелышта катнашырга хокуклы гражданнарның кимендә өчтән бере катнашса, гражданнар җыелышы хокуклы дип санала. Җыелыш карарлары күпчелек тавыш белән кабул ителә

.

7. Гражданнар җыелышы җирле үзидарә органнарына һәм районның җирле үзидарә вазыйфаи затларына мөрәҗәгатьләр кабул итәргә, шулай ук гражданнар җыелышын җирле үзидарә

органнары һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә тәкъдим итәргә вәкаләтле затларны сайларга мөмкин.
8. Гражданнар җыелышы тарафыннан кабул ителгән мөрәҗәгатьләр җирле үзидарә органнары һәм районның җирле үзидарә вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиеш.
9. Гражданнар җыелышын билгеләү һәм уздыру тәртибе, шулай ук гражданнар җыелышының вәкаләтләре Федераль закон, әлеге Устав һәм район Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.
10. Гражданнар җыелышы нәтиҗәләре рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш.

Статья 19Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм районда яшәүчеләрнең фикерләрен ачыклау кирәк булган очракта үткәрелә. Район территориясендә яшәүчеләр арасыннан гражданнар (делегатлар җыелышы) конференциясе гражданнар җыелышын чакыру авыр булган очракларда үткәрелә.
2. Гражданнарны (делегатлар җыелышларын) билгеләү һәм үткәрү, делегатлар сайлау тәртибе әлеге Устав һәм (яки) район Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.
3. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) гражданнар җыелышы вәкаләтләрен башкара.

4. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) халык, район Советы, район Башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Район советы яки Район Башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар конференциясе тиешенчә район Советы яки район башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) район Советы тарафыннан билгеләнә.
5. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы), әгәр анда сайланган делегатларның яртысыннан артыгы катнашса, хокуклы дип санала. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) карарлары конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда гражданнар җыелышларында сайланган делегатларның өчтән икесеннән дә ким булмаган катнашса, уналты яше тулган территориядә яшәүчеләрнең өчтән береннән ким булмаган өлешен тәшкил итүче хокуклы дип санала.
6. Гражданнар конференциясе нәтиҗәләре (делегатлар җыелышы) рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш.

Статья 20. Гражданнарны сораштыру

1. Гражданнар арасында сораштыру җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары, шулай ук дәүләт хакимияте органнары тарафыннан карарлар кабул иткәндә халыкның фикерен ачыклау һәм аны исәпкә алу өчен районның бөтен территориясендә яки өлешендә үткәрелә. Сораштыру нәтиҗәләре рекомендация.
2. Гражданнарны сораштыруда сайлау хокукына ия район халкы катнашырга хокуклы.
3. Гражданнар арасында сораштыру инициатива буенча үткәрелә:
1) район Советы яки район башлыгы-җирле әһәмияткә ия мәсьәләләр буенча;
2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары - республика һәм төбәкара әһәмияттәге объектлар өчен район җирләренең максатчан билгеләнешен үзгәртү турында Карар кабул иткәндә гражданнар фикерен исәпкә алу өчен.
4. Гражданнар арасында сораштыру үткәрү һәм билгеләү тәртибе «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында»28.07.2004 ел, № 45-ТРЗ Татарстан Республикасы Законы нигезендә район Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.
5. Гражданнарны сораштыруны билгеләү турындагы карар район Советы тарафыннан кабул ителә. Район Советының гражданнардан сораштыру билгеләү турындагы карарында билгеләнә:
1) сораштыру үткәрү вакыты һәм вакыты;

2) Сораштыру үткәргәндә тәкъдим ителә торган (тәкъдим ителә торган) сорау (сораулар) формулировкасы;
3) сораштыру үткәрү методикасы;
4) сораштыру таблицасының формасы;
5) сораштыруда катнашучы район халкының минималь саны.
6Район халкы гражданнар арасында сораштыру үткәрелгәнче 10 көннән дә ким булмаска тиеш.
7. Гражданнар арасында сораштыруны әзерләү һәм үткәрү белән бәйле чараларны финанслау тормышка ашырыла:
1) Район бюджеты акчалары хисабына - районның җирле үзидарә органнары инициативасы буенча сораштыру үткәргәндә;
2) Татарстан Республикасы бюджеты акчалары хисабына - Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча сораштыру үткәргәндә.
8. Сораштыру нәтиҗәләре аны үткәргәннән соң бер ай эчендә бастырылырга тиеш. Сораштыру нәтиҗәләре белән районның һәр кешесе таныша ала. Сораштыру нәтиҗәләре районның җирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул ителгәндә исәпкә алынырга тиеш.

Статья 21. Обращения граждан в органы местного самоуправления
Гражданнар районның җирле үзидарә органнарына шәхси һәм коллектив мөрәҗәгатьләргә хокуклы.
2. Гражданнар мөрәҗәгатьләре «Россия Федерациясе гражданнары мөрәҗәгатьләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «Татарстан Республикасында гражданнар мөрәҗәгатьләре турында»2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда каралырга тиеш.
3. Гражданнарның мөрәҗәгатьләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен җирле үзидарә вазыйфаи затлары Россия Федерациясе законнары нигезендә җавап тоталар.
Статья 22. Район халкы тарафыннан җирле үзидарәне тормышка ашыруның һәм аны тормышка ашыруда катнашуның башка формалары
1. Әлеге устав белән беррәттән, федераль закон нигезендә җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы формалары нигезендә гражданнар җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формаларда катнашырга хокуклы.
2. Район халкының җирле үзидарәне турыдан-туры тормышка ашыруы һәм халыкның җирле үзидарәне тормышка ашыруда катнашуы законлылык, иреклелек принципларына нигезләнә. Җирле үзидарә органнары һәм районның җирле үзидарә вазыйфаи затлары халыкка турыдан-туры район халкы тарафыннан җирле үзидарәне тормышка ашыруда һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуында булышлык итәргә тиеш.
Глава III. РАЙОН СОВЕТЫ
Статья 23. Район Советы - районның җирле үзидарә органы
1. Район Советы район җирле үзидарәсенең даими эшләп килүче сайланулы коллегиаль вәкиллекле органы булып тора.
2. Район Советының рәсми исеме « "Татарстан Республикасы Аксубай район Советы" (алга таба - район Советы).
3. Район Советының вәкаләтләр вакыты-5 ел.
4. Район Советы район халкына хисап тотты һәм контроль астында тотылды.
5. Район Советының мөһере, район гербы сурәтләнгән бланклары һәм үз исеме бар.
6. Район Советы эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары район бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.
7. Район Советы юридик зат хокукларына ия.
Статья 24. Район Советы составы

1. Район Советы 42 депутаттан тора.
2. Район Советы анын составына район Советының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесен сайлаганда хокукый хокуклы булып тора.
Статья 25. Район Советы депутатларын сайлау тәртибе

1. Район советы составына район составына керүче җирлек башлыклары һәм күрсәтелгән җирлекләрнең вәкиллекле органнары депутатлары, җирлекләрнең вәкиллекле органнары тарафыннан халык санына бәйсез рәвештә һәр җирлектән вәкиллек нормасы нигезендә сайланган.
2. Җирлекнең вәкиллекле органы депутатлары арасыннан сайланучы район Советы депутаты тиешле яңа чакырылыш җирлегенең вәкаләтле органының хокукый составында беренче утырыштан соң бер айдан да соңга калмыйча, шул исәптән алдагы чакырылышның әлеге органы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта да сайланырга тиеш.
3. Район Советы депутатын җирлекнең вәкиллекле органы депутатлары арасыннан сайлау яшерен тавыш бирү белән башкарыла һәм әлеге орган карары белән рәсмиләштерелә.
4. Җирлекнең вәкиллекле органы карары җирлек башлыгын сайлау һәм җирлекнең вәкиллекле органына депутат Совет депутаты итеп сайлау турында
Статья 26. Район Советы депутаты статусы
1. Район Советы депутаты вәкаләтләре аны җирлек башлыгы яки район Советы депутаты итеп сайланган көннән башлана һәм яңа чакырылыш район Советы эше башланганнан бирле туктатыла.
2. Район Советы депутаты, әлеге устав белән билгеләнгән очраклардан тыш, депутатлык эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт бурычларын үтәү белән бергә эшли.
3. Район Советы депутаты «коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне һәм тыюларны үтәргә тиеш.
4. Район Советы депутатына үз вәкаләтләрен законнар, әлеге Устав, район Советы карарлары нигезендә тоткарлыксыз башкару өчен шартлар тәэмин ителә
.

5. Район Советы депутаты депутатның түбәндәге йөкләмәләрен үз эченә алырга тиеш булган район Советы тарафыннан расланган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә тиеш:
1) депутат статусын җирле үзидарә органнарының, оешмаларның, вазыйфаи затларның, муниципаль хезмәткәрләрнең һәм гражданнарның үзләренә яки якын туганнарына кагылышлы мәсьәләләрне хәл иткәндә эшчәнлегенә йогынты ясау өчен кулланмаска;
2) депутат вазыйфаларын объектив башкаруда шик тудырырга, шулай ук аның абруена яки район Советы абруена зыян китерә алган конфликтлы ситуацияләрдән качарга;
3) мәнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы астында – шәхси кызыксыну депутат вазифаларының объектив үтәлешенә йогынты ясый яки тәэсир итә ала торган ситуация-бу хакта район советына хәбәр итү һәм әлеге мәнфәгатьләр конфликтын булдырмауга яки җайга салуга юнәлдерелгән карарын үтәү;
4) район Советында билгеләнгән гавами чыгышлар кагыйдәләрен үтәргә;
5) депутат эшчәнлеге белән бәйле булмаган максатларда, Федераль закон нигезендә кертелгән белешмәләрне яшерен характердагы белешмәләргә таратмаска һәм кулланмаска, аңа депутат вазыйфаларын башкару белән бәйле рәвештә билгеле булган мәгълүматларга;
6) физик һәм юридик затлардан депутат йөкләмәләрен үтәүгә бәйле рәвештә (бүләкләр, акчалата бүләкләр, ссудалар, хезмәтләр күрсәтү, күңел ачу, ял итү, транспорт чыгымнарын түләү һәм башка бүләкләр) алмаска6.
Үз вәкаләтләрен даими нигездә башкаручы район Советы депутаты хокуклы түгел:
1) эшкуарлык эшчәнлеге белән шәхсән яисә ышанычлы затлар аша шөгыльләнергә, коммерцияле оешма белән идарә итүдә яки коммерциячел булмаган оешма белән идарә итүдә катнашырга (Россия Федерациясе субъектының муниципаль берәмлекләр советы идарәсендә,

башка муниципаль берәмлекләр берләшмәләрендә, сәяси партиядә катнашудан тыш, съездда (конференциядә) яки башка иҗтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, бакчачылык, яшелчәчелек, дача кулланучылар хокукларын яклау кооперативлар, күчемсез милек милекчеләре ширкәтләре), Россия Федерациясе Президенты яисә Россия Федерациясе Хөкүмәте акты нигезендә оешманың коллегиаль органы эшчәнлегендә түләүсез катнашудан тыш;
оешманың идарә һәм ревизия комиссиясе органнарында муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә тәкъдим итү, гамәлгә куючы
2) укытучылык, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлектән тыш башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнергә. Шул ук вакытта мөгаллимлек, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлек чит дәүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар акчасы хисабына гына финанслана алмый, әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсе яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса;
3) Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсе яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительлек яки Күзәтчелек советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларының башка органнары һәм Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган структур бүлекчәләре составына керергә.
4) 4) Депутат, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты, муниципаль вазыйфаны биләүче бүтән зат "коррупциягә каршы тору турында" 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, вазыйфаларны үтәргә тиеш.. "Коррупциягә каршы тору турында" 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы федераль закон, 2012 елның 3 декабрендәге 230 номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәмәү очракларында депутат, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты, муниципаль вазыйфаны биләүче бүтән зат вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла "дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен контрольдә тоту турында" 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы "аерым категория затларның счетларын (кертемнәрен) ачуны һәм булдыруны тыю, Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында акчаларны һәм кыйммәтләрне саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яки) файдалануны тыю турында"Федераль закон.
7. Район Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:
1) үлем;
2) Үз теләгең белән отставкага китү;
3) суд тарафыннан сәләтсез яки чикләнгән;
4) суд тарафыннан Билгесез югалган дип тану яки үлгән дип игълан итү;
5) аңа карата судның гаепләү карарының законлы көченә керүе;
6) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу;
7) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил дәүләтенең гражданлыгын туктату, аның нигезендә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил гражданлыгын сатып алырга йә аларга яшәү өчен төр яисә Россия Федерациясе гражданы Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булмаган чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ алырга хокуклы, аның нигезендә Россия Федерациясе гражданы чит ил гражданлыгы булган Дәүләт җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы;
8) сайлаучыларны карау;
9) район Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату яисә җирлек башлыгы яки җирлекнең тиешле вәкиллекле органы депутаты буларак аның вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;
10) хәрби хезмәткә чакыру яки аның альтернатив гражданлык хезмәтенә юллама;
11) федераль законнарда билгеләнгән башка очракларда.

8. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы депутатның вәкаләтләре «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләр үтәлмәгән очракта вакытыннан алда туктатыла.

9. Район Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, тиешле җирлекнең вәкиллекле органы депутатлары исәбеннән әлеге орган бер ай дәвамында район советы составына башка депутат сайларга тиеш.

Статья 27. Район Советы депутатының район халкы белән үзара мөнәсәбәте

1. Район Советы депутаты район халкы, шулай ук район территориясендә урнашкан предприятиеләр, оешмалар, дәүләт һәм башка органнар коллективлары белән элемтәдә тора.

2. Район Советы депутаты авыл җирлегендә яшәүчеләр алдында хисап тота, аның вәкиле үз эшләре турында аларга вакыт-вакыт район Советының эше турында хәбәр итә, шулай ук халыкны кабул итә.

3. Район Советы депутаты район халкының законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәэмин итү буенча законнарда каралган чаралар күрергә, шул исәптән алардан кергән тәкъдимнәрне, гаризаларны, шикаятьләрне карарга, алардагы мәсьәләләрне дөрес һәм вакытында хәл итүгә ярдәм итәргә тиеш

.**Статья 28.** Яңа сайланган район Советы эшен оештыру

Яңа чакырылыш район Советы беренче утырышка 30 көннән дә соңга калмыйча, район Советы депутатларының билгеләнгән санынннан кимендә өчтән икесен сайлап алганнан соң җыела. Сайлаулардан соң беренче утырышны район башлыгы чакыра һәм әзерли, ә ул булмаганда – район башлыгы урынбасары.

2. Район Советы утырышыннан соң беренче тапкыр район башлыгы сайланганчы район Советының өлкән депутаты ача һәм алып бара.

Статья 29. Район Советы Компетенциясе

Район Советы компетенциясендә:

1) район Уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү, муниципаль хокукый актлар чыгару;

2) Аксубай муниципаль районының рәсми символларын билгеләү;

3) бюджет проектын карау, район бюджетын раслау һәм аның үтәлеше турында хисап, аның үтәлешен тикшереп торуны гамәлгә ашыру;

4) салымнар һәм җыемнар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, аларны түләү буенча ташламалар бирү;

5) районның социаль - икътисади үсеш стратегиясен раслау

6) Җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларына, җирле үзидарәнең сайланулы органнары әгъзаларына, муниципаль берәмлекләрнең вәкиллекле органнары депутатларына, муниципаль хезмәткәрләргә һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыру;

7) энергияне сак тоту һәм энергетика нәтиҗәлелеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны раслау;

8) районның чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору турында инициатива тәкъдим итү;

9) җирле референдумны билгеләү;

10) район башлыгын сайлау;

11) Район Башлыгы урынбасарын сайлау;

12) Район Башкарма комитеты җитәкчесе вазыйфасын биләүгә конкурс үткәрү тәртибен билгеләү, Конкурс комиссиясе әгъзаларын билгеләү;

13) Район Башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренең чик санын билгеләү;

14) Район Башкарма комитеты җитәкчесен билгеләү, аның отставкасын кабул итү;

15) Контроль-хисап палатасы, финанс-бюджет палатасы турындагы нигезләмә һәм милек һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы турындагы нигезләмәне раслау;
16) Район сайлау комиссиясе әгъзаларын билгеләү;
17) районның чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне билгеләү;
18) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында Закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;
19) районның муниципаль милегендә булган мөлкәт белән идарә итү һәм эш итү тәртибен, шул исәптән аны хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын федераль законнар нигезендә билгеләү; муниципаль милек төрләренең исемлеген билгеләү, аны читләштерү район Советы Килештерү яисә раслаганнан соң гамәлгә ашырыла;
20) муниципаль предприятиеләрне төзү, үзгәртеп кору һәм бетерү турында карарлар кабул итү тәртибен, шулай ук муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләргә тарифларны билгеләү тәртибен һәм федераль законнарда башкача каралмаган булса, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан башкарыла торган эшләрне билгеләү тәртибен билгеләү;
21) районның муниципальара хезмәттәшлек оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү;
22) районның җирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягыннан тәэмин итү тәртибен билгеләү;
23) җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан үтәлешен тикшереп тору
24) Россия Федерациясе шәһәр төзелеше кодексы нигезендә районның территориаль планлаштыру документларын, башка шәһәр төзелеше документларын раслау;
25) гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен җирле финанс һәм матди ресурслар резервларын булдыру һәм куллану тәртибен билгеләү;
26) җирлекләрнең бюджет тәэмин ителеше дәрәҗәсен тигезләү өчен район бюджетыннан кирәкле акча бүлеп бирүнең шартларын һәм тәртибен билгеләү;
27) массакүләм мәгълүмат чараларын гамәлгә кую;
28) Район Уставына һәм район Советы карарларына аңлатма бирү;
29) Район Советы Регламентын һәм башка карарлар кабул итү по вопросам организации своей деятельности;
30) Район Советы Аппараты турында нигезләмәне раслау;
1) район башлыгын отставкага җибәрү турында Карар кабул итү;
32) билгеләнгән тәртиптә район Контроль-хисап палатасы рәисен һәм әгъзаларын (аудиторларын) билгеләү; 33) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән муниципаль районнарның вәкиллекле органнары карамагына кертелгән бүтән вәкаләтләр, шулай ук әлеге устав белән район Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.
2. Район Советы район башлыгының, район Башкарма комитеты җитәкчесенең еллык хисапларын, аларның эшчәнлеге, Башкарма комитет һәм район башлыгы карамагындагы башка җирле үзидарә органнарының эшчәнлеге, шул исәптән район Советы тарафыннан куелган мәсьәләләрне хәл итү турындагы хисапларын тыңлый.

Статья 30. Район Советының эш тәртибе

1. Район Советының эш тәртибе әлеге Устав һәм район Советы Регламенты белән билгеләнә.
2. Район Советы эшенең төп формасы-аның утырышлары, аларда район Советы компетенциясенә караган мәсьәләләр хәл ителә.
3. Район Советы утырышы, анда район Советының сайланган депутатлары санының 50 проценттан да ким булмаган өлеше катнашса, хокуклы.
4. Район Советының чираттагы утырышлары кирәк булганда уздырыла, әмма ким дигәндә өч айга бер тапкыр. Чираттан тыш утырышлар район башлыгы яки депутатлар төркеме тәкъдиме белән район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бере чакырыла.
5. Совет утырышлары район башлыгы тарафыннан чакырыла. Район Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш

көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш утырыш уздырылганчы бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәләр.
6. Район Советының һәр утырышында беркетмә алып барыла. Беркетмәгә утырышны үткәрү көне, урыны һәм вакыты турында мәгълүмат кертелә, барлык карала торган мәсьәләләр санап чыгарыла һәм тавыш бирү нәтиҗәләрен күрсәтеп кабул ителгән карарлар теркәлә. Беркетмәне имзалаганнан соң район башлыгы белән районның һәр кешесе таныша ала.
7. Район Советы утырышында һәр депутатның бер тавышы бар. Район Советы депутаты тавыш бирү хокукын шәхсән гамәлгә ашыра. Район Советы утырышында тавыш бирү ачык (шул исәптән исемле) һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирүнең һәр төрен куллану очраклары әлеге Устав, район Советы Регламенты белән билгеләнә

.**Статья 31**Район Советы эшчәнлеген оештыру

1Район Советы эшчәнлеген район башлыгы оештыра.
2. Район Советы Регламенты нигезендә район Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләрне алдан карау һәм әзерләү өчен депутатлар арасыннан, район башлыгы һәм аның урынбасарларыннан тыш, район Советы эшчәнлегенең төп юнәлешләре буенча даими комиссияләр төзелә, шулай ук вакытлы комиссияләр барлыкка килергә мөмкин. Район Советы даими комиссияләр рәисләре, район башлыгы һәм аның урынбасарлары арасыннан утырышлар арасында депутатлар эшен оештыру өчен Президиум төзи.
3. Район Советы карамагына кертелгән мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышу өчен, район Советы каршында депутатлар, район Башкарма комитеты, җәмәгать берләшмәләре, оешмалар һәм предприятиеләр вәкилләре, белгечләр, экспертлар һәм район халкы составында эшче, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәре төзелә ала
.4. Район Советы эшчәнлеген оештыру, хокукый, мәгълүмати, матди-техник һәм башкача тәэмин итүне район Советы аппараты башкара

.**Статья 32**Район Советы контроль функцияләрен башкару

1. Район Советы район территориясендә әлеге Устав нигезләмәләренең район Советы кабул иткән норматив актларның үтәлешен, район бюджеты үтәлешен, бюджеттан тыш фондлар акчаларын, районны үстерү программаларын, район Башкарма комитеты һәм аның җитәкчесе эшчәнлеген контрольдә тота.
2. Район җирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары тарафыннан законнарны, әлеге Уставны һәм башка муниципаль норматив хокукый актларны бозу фактлары ачыкланган очракта, район башлыгы депутатлар арасыннан әлеге фактларны тикшерү өчен вакытлыча контроль комиссияләр төзергә мөмкин
.
3. Законнар нигезендә район Советы карары нигезендә район башлыклары район бюджеты акчаларын максатчан файдалануны, муниципаль мөлкәтне нәтиҗәле файдалануны, шулай ук район Башкарма комитетының финанс-хуҗалык эшчәнлегенең башка мәсьәләләрен тикшерә алалар. Тикшерүләр (ревизияләр) үткәрүгә билгеләнгән тәртиптә бәйсез аудиторлар, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре җәлеп ителергә мөмкин.
4. Район башкарма комитеты, аның җитәкчесе, предприятие, учреждение, оешма, вазыйфаи затлар, әгәр законда башкача билгеләнмәгән булса, район Советы, аның контроль комиссияләре, район Советы депутаты мөрәҗәгате буенча район Советы карамагына караган мәсьәләләр буенча сорала торган мәгълүмат бирергә, ә законнарны, муниципаль норматив хокукый актларны бозган очракта, хокук бозуларны бетерү һәм гаепле затларны җаваплылыкка тарту өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.
5. Контроль функцияләрне башкарып, район Советы район Башкарма комитетының финанс-хуҗалык һәм башкарма-боеру эшчәнлегенә тыкшынырга хокуклы түгел.

Статья 33. Район Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Район Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:
1) район Советы үз-үзен таркату турында Карар кабул итү;

2) район Советы депутатларының әлеге составының хокуксызлыгы турында Татарстан Республикасы Югары суды карары үз көченә кергән очракта, шул исәптән депутатларның үз вәкаләтләре урнашуга бәйле рәвештә; 3) «җирле үзидарәнең гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законның 13 статьясындагы 4, 6 өлешләре нигезендә, шулай ук район бетерелгән очракта гамәлгә ашырыла торган муниципаль берәмлек районын үзгәртеп кору очрагында.

4) район сайлаучылары саны район чикләре үзгәрү нәтиҗәсендә 25 проценттан артыкка арткан очракта;

5) гражданнарны турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль норматив хокукый актны чыгару срогы бозылган очракта.

2. Район Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату депутатларның вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга китерә.

3. Район Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, җирлекләрнең вәкиллекле органнары бер ай эчендә район советы составына башка депутатларны сайларга тиеш.

Статья 34. Район Советының үз-үзен таркату турында Карар кабул итү тәртибе

1. Район Советының үз-үзен таркату турындагы карар район башлыгы яки депутатлар төркеме инициативасы белән район Советы депутатларының билгеләнгән санынннан кимендә яртысы күләмендә кабул ителергә мөмкин

2.

Карар кабул итү инициативасы тәкъдим ителә алмый:

1) Район Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;

2) район бюджетын кабул итү һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау чорында;

3) район башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, районның яңа башлыгы сайланганчы.

3. Район Советының үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдимендә үз-үзеңне таркату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа үз-үзеңне таркату сәбәпләрен раслаучы башка материаллар да кушылырга мөмкин.

4. Депутатлар арасыннан үз-үзеңне таркату мәсьәләсен алдан карау өчен район Советы карары белән комиссия төзелә. Район Советы яки район башлыгы карары буенча район Советының үз-үзен таркату мәсьәләсе халык алдында ачык тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.

5. Район Советының үз-үзен таркату мәсьәләсен карау дәвамлылыгы район Советы депутатлары һәм район халкы тарафыннан үз-үзен таркату инициативасының барлык шартлары һәм Нигезләмәләре турында һәрьяклап һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. инициативасы тәкъдим ителгәннән соң ике айдан соң кабул ителергә мөмкин.

6. Район Советының үз-үзен таркату турындагы карар яшерен тавыш бирү юлы белән район Советы депутатларының билгеләнгән санынннан өчтән ике тавышы белән кабул ителә.

7. Район Советы тарафыннан үз-үзен таркату тәкъдиме кире кагылган очракта, үз-үзеңне таркату турындагы инициатива үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә буенча тавыш биргәннән соң бер елдан да иртәрәк күрсәтелергә мөмкин.

Глава IV. РАЙОН БАШЛЫГЫ

Статья 35Район башлыгы - районның иң югары вазыйфаи заты

Район башлыгы - районның иң югары вазыйфаи заты.

2. Район башлыгы район Советы тарафыннан сайлана һәм аның рәисе вәкаләтләрен башкара.

3. Район башлыгы вазыйфасының рәсми исеме – «Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы башлыгы».

Статья 36. Район башлыгын сайлау тәртибе

1. Район башлыгы яңа сайланган район Советының беренче утырышында район Советы депутатлары арасыннан яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана. Район башлыгын сайлау

район Советы депутатлары тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан, шул исәптән район халкы, иҗтимагый берләшмәләр, Татарстан Республикасы Президенты тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.
2. Район Советы депутаты, район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш бирсә, район башлыгы итеп сайланган дип санала.
3. Сайланганнан соң район башлыгы киләсе ант бирә: "Аксубай муниципаль районы Башлыгының миңа йөкләнгән югары вазифаларын башкарганда Россия Федерациясе Конституциясен һәм законнарын, Татарстан Республикасы Конституциясен һәм законнарын, Аксубай муниципаль районы Уставын үтәргә, Аксубай муниципаль районы халкының тормыш-көнкүрешен, кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен яклау өчен барлык көч һәм белемнәр бирергә ант итәм".
Статья 37. Район Башлыгы Статусы
1. Район башлыгы даими нигездә эшли.

2. Район башлыгы үз эшчәнлегендә федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә район халкына һәм район Советына контроль астында һәм хисап тота. 3. Район башлыгы елына кимендә бер тапкыр үз эшчәнлеге турында район Советы алдында хисап тота.

4. Район башлыгы «коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне һәм тыюларны үтәргә тиеш.
5. Район башлыгы гражданлык яки җинаять эше яки административ хокук бозу турындагы эш буенча яклаучы яки вәкил сыйфатында катнаша алмый. Район башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре әлеге устав белән федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә билгеләнә.
Статья 38. Район Башлыгы Вәкаләтләре
Район Башлыгы:
1) башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә районны тәкъдим итә;
2) район Советы эшен оештыра, район советы утырышын чакыра һәм аларга рәислек итә;
3) әлеге устав белән билгеләнгән тәртиптә район Советы кабул иткән норматив хокукый актларга кул куя һәм халыкка җиткерә;
4) үз вәкаләтләре чикләрендә район Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;
5) заключает контракт с Руководителем Исполнительного комитета Района;
6) район Советы эшендә җәмәгатьчелек фикерен гласность һәм исәпкә алуны тәэмин итү буенча чаралар күрә;
7) гражданнарны кабул итүне, аларның мөрәҗәгатьләрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карауны оештыра;
8) район Советы утырышлары беркетмәләренә кул куя;
9) район Советы аппараты белән җитәкчелек итүне гамәлгә ашыра;
10) район Советының контроль вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны координацияли;
11) Район Советының эшчәнлеген карап тоту һәм тәэмин итү өчен район бюджетында каралган чыгымнар буенча акча бүлүче булып тора;
12) Закон һәм әлеге Устав нигезендә гражданнарны турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру буенча район Советы хокукый актын кабул итүне оештыра;
13) район җирле үзидарә органнарының федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары, башка федераль органнар, район территориясендә эш итүче

Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән кирәкле хезмәттәшлеген тәэмин итә;
14) район исеменнән дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары белән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында шартнамәләр һәм килешүләр, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән хезмәттәшлек һәм гамәлләрне координацияләү турында шартнамәләр һәм килешүләр төзи;15) муниципаль хезмәткәрләрнең һәм район җирле үзидарә органнары хезмәткәрләренең хезмәт хакы күләмен һәм шартларын билгели;
16) җирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән җирле үзидарә органнарына тапшырылган җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне һәм аерым дәүләт вәкаләтләрен хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итә;
17) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән муниципаль район башлыклары карамагына кертелгән бүтән вәкаләтләрне, шулай ук әлеге Устав, район Советы карарлары белән район башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

Статья 39. Район башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Район башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:
1) үлем;
2) Үз теләгең белән отставкага китү;
3) 74.1 маддә нигезендә отставкага китү. «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон;
4) " Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфадан читләшү;
5) судны сәләтсез яки чикләнгән дип тану;
6) суд тарафыннан Билгесез югалган дип тану яки үлгән дип игълан итү;
7) аңа карата судның гаепләү карарының законлы көченә керүе;
8) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу;
9) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил дәүләтенең гражданлыгын туктату, аның нигезендә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил гражданлыгын сатып алырга йә аларга яшәү өчен төр яисә Россия Федерациясе гражданы Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булмаган чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ алырга хокуклы, аның нигезендә Россия Федерациясе гражданы чит ил гражданлыгы булган Дәүләт җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы;
10) җирлекнең тиешле вәкиллекле органы депутаты буларак сайлаучылар тарафыннан бәяләмәләр;
11) «җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында " 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законның 13 статьясындагы 4, 6 өлешләре нигезендә районны үзгәртеп кору
13) сәламәтлек торышы буенча суд тәртибендә нык торып район башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра алмавында билгеләнгән;
14) гражданнарны турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны чыгару вакытын бозу;
15) «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында " 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәү.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендәге 1 – 10, 13-15 пунктларында күрсәтелгән нигезләр буенча район башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, районның яңа башлыгын сайлау район Советының якындагы утырышында гамәлгә ашырыла.

3. Район башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, район Советы тарафыннан үз составыннан сайланучы район башлыгын сайлау мондый вәкаләтләр

туктатылганнан соң алты айдан да соңга калмыйча гамәлгә ашырыла. Район Советы вәкаләтләре срогы чыкканчы алты айдан да азрак вакыт калса, район башлыгын район Советы составыннан сайлау яңа сайланган район Советының беренче утырышында гамәлгә ашырыла.

4. Вәкаләтләре Россия Федерациясе субъектының югары вазыйфаи затының (Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимиятенең югары башкарма органы җитәкчесе) хокукый акты нигезендә муниципаль берәмлек башлыгы вазыйфасыннан читләштерелү яисә муниципаль берәмлек башлыгын отставкага җибәрү турында муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы карары нигезендә вакытыннан алда туктатылган муниципаль берәмлек башлыгы әлеге хокукый актка яисә суд тәртибендә карарга, муниципаль берәмлек башлыгының вакытыннан алда сайлауларына, муниципаль берәмлек башлыгының5. Вәкаләтләре Россия Федерациясе субъектының югары вазыйфаи затының (Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимиятенең югары башкарма органы җитәкчесе) хокукый акты нигезендә муниципаль берәмлек башлыгы вазыйфасыннан читләштерү турында яисә муниципаль берәмлек башлыгын отставкага җибәрү турында муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы карары нигезендә вакытыннан алда туктатылган муниципаль берәмлек башлыгы әлеге хокукый актка яисә суд тәртибендә шикаять белдерсә, муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы карар кабул итәргә хокуклы түгел муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тарафыннан үз составыннан сайланучы яисә конкурс нәтиҗәләре буенча конкурс комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан суд карары законлы көченә кергәнче муниципаль берәмлек башлыгын сайлау.**Статья 40.** Район Башлыгы Урынбасары

1. Район башлыгы тәкъдиме белән район Советы тарафыннан депутатлар арасыннан район башлыгы урынбасары сайлана.

2. Район Советы депутаты район башлыгының сайланган урынбасары булып санала, әгәр аны сайлау өчен район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш биргән булса.

3. Район башлыгы урынбасары район Советы Регламенты белән билгеләнгән вазыйфаларны бүлү буенча функцияләрне башкара, район Башлыгы йөкләмәләрен бүлеп бирү нигезендә, ә вакытлыча (авыру яки ялга бәйле рәвештә) булмаган очракта, үз вазифаларын үтәү, вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату, суд карары буенча процессуаль мәҗбүрият чараларын суд карары буенча сак астына кую яки вазыйфадан вакытлыча читләштерү рәвешендә куллану мөмкинлеге булмаган очракта, район башлыгы урынбасары район башлыгы вәкаләтләрен вакытлыча башкара район.;

4. Район башлыгы район Советына азат ителгән нигездә бер урынбасар сайларга тәкъдим итәргә хокуклы.

5. Район башлыгы урынбасары вәкаләтләре әлеге Уставның 26 статьясында каралган нигезләр буенча вакытыннан алда туктатыла.

6. Район башлыгы урынбасары теләсә кайсы вакытта район Советы инициативасы буенча яисә депутатлар төркеме таләбе буенча район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бере күләмендә вазифасыннан алынырга мөмкин. Район Башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә. Район башлыгы урынбасары вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре әлеге устав белән федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә билгеләнә.

Глава V. РАЙОН БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

Статья 41. Район башкарма комитеты - районның җирле үзидарә органы1. Район башкарма комитеты районның җирле үзидарә органы булып тора.

2. Район Башкарма комитетының рәсми исеме – «Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Башкарма комитеты».

3. Район башкарма комитеты район Советына, район башлыгына хисап тотты һәм контрольгә алынды.

4. Район башкарма комитетында басма, район гербы сурәтләнгән бланклар, үзенең исеме язылган бланклар, шулай ук Башкарма комитетка Граждан хәле актларын дәүләт теркәвенә алу вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен Россия Федерациясе гербы сурәте төшерелгән түгәрәк мөһер бар.
5. Район Башкарма комитеты эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә район бюджетында аерым юл белән карала.
Статья 42. Район Башкарма комитеты структурасы
1. Башкарма комитет структурасы Башкарма комитет җитәкчесе тәкъдиме буенча район Советы тарафыннан раслана.
2. Район башкарма комитеты структурасына Башкарма комитет җитәкчесе, аның урынбасарлары, Башкарма комитетның тармак (функциональ) һәм территориаль органнары керә. Район Башкарма комитеты аппаратына кермәгән Башкарма комитетның структур бүлекчәләре мөстәкыйль юридик затлар була ала.
3. Район Башкарма комитетының структур бүлекчәләре район Советы раслаган нигезләмәләр нигезендә эшли. 4. Район Башкарма комитеты эшчәнлегендә җирле әһәмияткә ия мәсьәләләрне хәл итү буенча аның компетенциясенә караган мәсьәләләрне хәл итүгә ярдәм итү өчен, район Башкарма комитеты каршында координация, эксперт һәм башка киңәш (консультатив) органнары барлыкка килергә мөмкин. Күрсәтелгән органнар район Башкарма комитеты структурасына керми. Аларда эш иҗтимагый башлангычларда башкарыла.
Статья 43. Башкарма комитет вәкаләтләре
1.Район башкарма комитеты:
1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә: - район бюджеты (бюджет проекты һәм уртача сроклы финанс планы)проектын төзүне тәэмин итә;
- район Советы раславына кирәкле документлар һәм материаллар белән район бюджеты проектын (бюджет проекты һәм уртача сроклы финанс планы) кертә;
- Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә бюджетара трансфертлар бүлү методикаларын һәм (яки) бирү тәртибен эшли һәм раслый;
- район бюджеты үтәлешен һәм бюджет хисаплылыгын тәэмин итә, район Советы раславына район бюджеты үтәлеше турында хисап тапшыра
;- муниципаль бурыч белән идарә итүне тәэмин итә;
- районның социаль-икътисади үсеш Стратегиясен эшли һәм тормышка ашыра; - район бюджеты үтәлешен оештыра;
- районның социаль - икътисади үсеш стратегиясен тормышка ашыру турында хисаплар әзерләүне тәэмин итә; - районның икътисадын һәм социаль өлкәсенең торышын характерлаучы статистик күрсәткечләр җыюны һәм күрсәтелгән күрсәткечләрне дәүләт хакимияте органнарына Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә бирүне оештыра;
- җирлекләрнең бюджет тәэмин ителеше дәрәҗәсен район бюджеты хисабына тигезләүне тәэмин итә;
2) муниципаль милек белән идарә итү, район территориясендә предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр өлкәсендә:
- районның муниципаль милегендә булган мөлкәт белән идарә итә ,муниципаль милек объектларын төзү, сатып алу, куллану, боеру һәм арендалау мәсьәләләрен хәл итә (район Советы карары белән башкача билгеләнмәгән булса);
- муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр булдыра, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләргә тарифларны һәм муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан башкарыла торган эшләрне, әгәр федераль законнарда башкача каралмаган булса,
Муниципаль казна учреждениеләре эшчәнлеген финанс белән тәэмин итә һәм муниципаль биремне бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан үтәүне финанс белән

тəэмин итə, шулай ук муниципаль ихтыяҗларны тəэмин итү өчен товарлар, эшлəр, хезмəтлəр сатып ала;
- муниципаль милектə булмаган предприятиелəр, оешмалар белəн районның икътисадый һəм социаль үсешендə хезмəттəшлек итү турында килешүлəр төзи; район территориясендə халыкка хезмəт күрсəтү өлкəсендə төрле милек рəвешлəрендəге предприятиелəр булдыруга ярдəм итə;
- Татарстан Республикасы» Аксубай муниципаль районы " муниципаль берəмлеге исеменнəн муниципаль
- хосусый партнерлык турында килешүлəр ягы булып тора;
- районның хезмəт күрсəтелə торган административ участогында эшлəү өчен полициянең участок уполномоченные вазыйфасын билəүче хезмəткəркə бина бирə; - 2017 елның 1 гыйнварына кадəр полициянең участок уполномоченные вазыйфасын билəүче хезмəткəркə һəм аның гаилə əгъзаларына əлеге вазыйфа буенча вазыйфаларны башкару чорына торак бина бирə;
3) территориаль планлаштыру, җирдəн файдалану һəм башка табигый ресурслар, əйлəнə-тирə мохитне саклау өлкəсендə:
- район Советы раславына районның территориаль планлаштыру, районның башка шəһəр төзелеше документлары проектларын əзерли һəм кертə һəм аларны тормышка ашыруны тəэмин итə;
- район территориясендə тормышка ашырыла торган шəһəр төзелеше эшчəнлеген тəэмин итү, муниципаль ихтыяҗлар өчен район чиклəрендə җир кишəрлеклəрен резервлау һəм тартып алу буенча мəгълүмат системаларын алып бара;
- əйлəнə-тирəлекне саклау буенча җирлекара характердагы чаралар оештыра;
көнкүреш һəм сəнəгать калдыкларын утильлəштерүне һəм эшкəртүне оештыра;
- район территориясендə дəвалау-савыктыру урыннарын һəм җирле əһəмияттəге курортларны саклауны булдыра, үстерə һəм тəэмин итə, җирле əһəмияттəге аеруча саклаулы табигый территориялəрне куллану һəм саклау өлкəсендə муниципаль контрольне гамəлгə ашыра;
- муниципаль урман контролен тормышка ашыра;
- район ихтыяҗлары өчен ясалма җир участоклары булдыру өчен кирəкле эшлəрнең үтəлешен тəэмин итə, федераль закон нигезендə ясалма җир участогы булдыру турында килешү төзү хокукына ачык аукцион үткəрə;
- районның авылара территориясендə муниципаль җир контролен гамəлгə ашыра;
«күчемсез мөлкəтнең дəүлəт кадастры турында» 2007 елның 24 июлендəге 221-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендə Комплекслы кадастр эшлəрен башкаруны һəм территориянең планы картасын раслауны оештыра;
4) Төзелеш, транспорт һəм элемтə өлкəсендə:
- район чиклəрендə җирле əһəмияттəге автомобиль юлларына карата юл эшчəнлеген тормышка ашыра, җирле əһəмияттəге автомобиль юлларының район чиклəреннəн тыш сакланышына муниципаль контрольлек итə, аларда юл хəрəкəте иминлеген тəэмин итə, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һəм Россия Федерациясе законнары нигезендə юл эшчəнлеген гамəлгə ашыра; - халыкка транспорт хезмəте күрсəтү өчен шартлар тудыра һəм район чиклəрендəге җирлеклəр арасында халыкка транспорт хезмəте күрсəтүне оештыруны тəэмин итə;
- район чиклəрендəге торак пунктлар арасында халыкка хезмəт күрсəтүче маршрутларны, хəрəкəт графикларын, җəмəгать транспорты тукталышларын раслый яки килештерə;
- район чиклəрендə торак пунктлардан читтə җəмəгать транспорты тукталышлары өчен бүлеп бирелгəн урыннарны төзеклəндерүне тəэмин итə; - җирлеклəрне элемтə хезмəтлəре белəн тəэмин итү өчен шартлар тудыра;
- адреслар бирүне, адресларны үзгəртүне, адресларны юкка чыгаруны, урам-юл челтəре элементларына (федераль əһəмияткə ия автомобиль юлларыннан, төбəк яки муниципальара əһəмияткə ия автомобиль юлларыннан тыш), районның авылара территориясе чиклəрендə планлаштыру структурасы элементларына исемнəр бирүне, мондый исемнəрне үзгəртүне, аларны юкка чыгаруны, дəүлəт юлында мəгълүмат урнаштыруны тəэмин итə адрес реестры;

5) торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү, шулай ук төзекләндерү һәм авыл хуҗалыгы өлкәсендә:
энергияне сак тоту һәм энергетика нәтиҗәлелеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны тормышка ашыра, күпфатирлы йортларга, район чикләрендә муниципаль торак фонды тәшкил иткән биналарга энергетик тикшерү үткәрүне оештыра; - энергияне саклау һәм энергетика нәтиҗәлелеген күтәрү турындагы законнарда каралган башка чаралар оештыра һәм үткәрә;
- район чикләрендә җирлекләрне электр һәм газ белән тәэмин итүне Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә оештыра; - район составына керүче җирлекләрне җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра;
- халыкка җирлекара китапханәләр белән китапханә хезмәте күрсәтүне, аларның китапханә фондларын комплектлауны һәм саклауны оештыра;
- ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм җирлекара Күмү урыннарын тотуны тәэмин итә; - район составына керүче авылларда җирле традицион халык сәнгать иҗатын үстерү өчен шартлар тудыра;
- район составына керүче җирлекләрне ял оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыруны тәэмин итә; - җирлекләрдә авыл хуҗалыгы производствосын үстерү, авыл хуҗалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү өчен шартлар тудыра, Кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерүгә ярдәм итә, социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларга, хәйрия эшчәнлегенә һәм ирекле ярдәмчеллеккә ярдәм күрсәтә; - район территориясендә физик культура һәм массакүләм спорт үсешен тәэмин итә, районның рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чараларын үткәрүне оештыра;
- коммуналь инфраструктура системасына тоташу тарифларын, коммуналь комплекс оешмаларының тоташу тарифларын, коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә тарифларга өстәмәләрне, кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) өстәмәләрне җайга сала;
- «җылылык белән тәэмин итү турында»Федераль законда каралган җылылык белән тәэмин итүне оештыру вәкаләтләрен гамәлгә ашыра; - «су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу турында»Федераль законда каралган су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу өлкәсендә вәкаләтләрне гамәлгә ашыра; - реклама конструкцияләрен урнаштыру схемаларын раслый, район территориясендә реклама конструкцияләрен урнаштыруга һәм эксплуатацияләүгә рөхсәт бирә, мондый рөхсәтләрне юкка чыгара, "реклама турында" 2006 елның 13 мартындагы 38-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә район территориясендә үз белдеге белән билгеләнгән реклама конструкцияләрен сүтү турында күрсәтмәләр бирә;
6) Мәгариф һәм сәламәтлек саклау өлкәсендә: - муниципаль мәгариф оешмаларында төп гомуми белем бирү программалары буенча һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми, урта гомуми белем бирүне оештыра (федераль дәүләт белем бирү стандартлары нигезендә төп гомуми белем программаларын гамәлгә ашыруны финанс белән тәэмин итү вәкаләтләреннән тыш), муниципаль мәгариф оешмаларында балаларга өстәмә белем бирүне оештыра (финанс тәэминаты Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла торган Балаларга өстәмә белем бирүдән тыш), балаларны карау һәм карау, муниципаль мәгариф оешмаларында балаларны тоту өчен шартлар тудыра, шулай ук каникул вакытында балаларның ялын оештыра;
- муниципаль мәгариф оешмалары биналарын һәм корылмаларын карап тотуны, алар янәшәсендәге территорияләрне төзекләндерүне тәэмин итә;
- мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми һәм урта гомуми белем бирү программалары буенча укытырга тиешле балаларны исәпкә алып бара, муниципаль мәгариф оешмаларын районның конкрет территорияләренә беркетә; -муниципаль мәгариф оешмалары төзи, үзгәртеп кора, бетерә (муниципаль районнарның җирле үзидарә органнары тарафыннан югары белем

бирү муниципаль оешмалары булдырудан тыш), муниципаль мәгариф оешмаларын гамәлгә куючының функцияләрен һәм вәкаләтләрен гамәлгә ашыра

- район территориясендә Халыкка медицина ярдәме күрсәтү өчен шартлар тудыра (Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан расланган территорияләрдән тыш, халыкның аерым территорияләрдә халыкны медик-санитар тәэмин итү функцияләрен башкаручы федераль башкарма хакимият органы карамагындагы медицина оешмаларында медицина ярдәме белән тәэмин ителә торган территорияләр исемлегенә кертелгән җирлекләр), гражданнарга түләүсез медицина ярдәме күрсәтүнең дәүләт гарантияләренең территориаль программасы нигезендә;

- балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча җирлекара характердагы чаралар оештыра һәм гамәлгә ашыра;

- җирле үзидарәнең сайланган вазыйфаи затларына, җирле үзидарәнең сайланулы органнары әгъзаларына, район Советы депутатларына, муниципаль хезмәткәрләргә һәм учреждение хезмәткәрләренә һөнәри белем һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыра;

7) гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәэмин итү, халыкны яклау өлкәсендә

- район территориясендә законнарның, дәүләт хакимияте һәм җирле үзидарә органнары актларының үтәлешен, гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәэмин итә;

- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән җирле үзидарә хокукларын бозучы, дәүләт хакимияте органнары һәм дәүләт вазыйфаи затлары, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар актларына карата шикаять белдерә; - Муниципаль милиция тарафыннан җәмәгать тәртибен саклауны оештыруны тәэмин итә;

- район территориясендә гадәттән тыш хәлләр нәтиҗәләрен кисәтүдә һәм бетерүдә катнаша;

- территориаль оборона һәм гражданнар оборонасы, халыкны һәм территорияне табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау буенча чаралар оештыра һәм тәэмин итә; гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен җирле финанс һәм матди ресурслар резервларын булдыруны тәэмин итә;

- район территориясендәге муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацияләү буенча чаралар оештыра һәм гамәлгә ашыра;

- үз вәкаләтләре чикләрендә һәм билгеләнгән тәртиптә гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү куркынычы яки барлыкка килү турында халыкка үз вакытында хәбәр итүне һәм хәбәр итүне тәэмин итә;

- су объектларында кешеләрнең иминлеген тәэмин итү, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау чараларын тормышка ашыруны тәэмин итә; -җирле референдумны әзерләү һәм уздыруны, район чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыру һәм матди-техник яктан тәэмин итүне гамәлгә ашыра;

- үз вәкаләтләре чикләрендә террорчылыкны һәм экстремизмны профилактикалау, шулай ук район территориясендә террорчылык һәм экстремизм күренешләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү буенча чаралар күрүне тәэмин итә; - район чикләрендә коррупциягә каршы тору чараларын гамәлгә ашыра; - милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, район территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен үстерүгә, милли азчылыкларның хокукларын тормышка ашыруга, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясен тәэмин итүгә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлтелгән чаралар әзерли һәм гамәлгә ашыра; - "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында"Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чаралар гамәлгә ашыра.

7.1.) террорчылыкка каршы тору, террорчылыкны профилактикалауда катнашу, шулай ук аның чагылышларын минимальләштерү һәм (яки) бетерүдә җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл иткәндә: - террорчылыкны профилактикалау, шулай ук аның чагылышларын минимальләштерү һәм (яки) бетерү өлкәсендә муниципаль программалар эшли һәм гамәлгә ашыра; - муниципаль берәмлекләрдә террорчылыкның асылын һәм аның иҗтимагый куркынычын аңлату, шулай ук гражданнарда террорчылык идеологиясен кабул итмәү, шул

исәптән мәгълүмат материалларын, басма продукцияне тарату, аңлату эшләре һәм башка чаралар үткәрү буенча мәгълүмати-пропаганда чаралары оештыра һәм үткәрә; - террорчылыкны профилактикалау, шулай ук федераль башкарма хакимият органнары һәм (яки) Татарстан Республикасы башкарма хакимият органнары тарафыннан оештырыла торган күренешләрнең нәтиҗәләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү чараларында катнашалар;
- муниципаль милектә булган яки җирле үзидарә органнары карамагында булган объектларны террорчылыкка каршы яклауга карата таләпләрнең үтәлешен тәэмин итәләр;
- террорчылыкны профилактикалауда, шулай ук аның чагылыш нәтиҗәләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерүдә катнашу мәсьәләләре буенча тәкъдимнәрне Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарына җибәрәләр;
- террорчылыкны профилактикалауда катнашу, шулай ук аның чагылышларын минимальләштерү һәм (яки) бетерүдә җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча башка вәкаләтләр башкара
;
8) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән районның җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен үтәү өлкәсендә: - федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә районның җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра; - дәүләт вәкаләтләрен башкару өчен тапшырылган матди һәм финанс чараларыннан тиешенчә файдалануны исәпкә алып бара һәм тәэмин итә; - тиешле федераль законнард һәм Татарстан Республикалары законнарынды билгеланга тартипта тапшыр дәүләтләр векалат Гамиле ашыру турындахисаплар тапшыр;
- районның җирле үзидарә органнары карамагындагы Матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан район Советы карарлары нигезендә үзләренә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен тормышка ашыру өчен өстәмә файдалану тәэмин итә; - Россия Федерациясе Су законнарында билгеләнгән чикләрдә су объектлары милекчесе вәкаләтләрен гамәлгә ашыра, шәхси һәм көнкүреш ихтыяҗлары өчен гомуми файдаланудагы су объектларыннан файдалану кагыйдәләрен билгели, шул исәптән гражданнарның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буе полосаларына ирекле үтемлелеген тәэмин итә; 9) башка вәкаләтләр: - муниципаль хезмәтләр реестрын формалаштыру һәм алып бару тәртибен билгели; - җирлекләрнең архив фондларын саклауны да кертеп, муниципаль архив формалаштыра һәм үз эченә ала;
- федераль законнар нигезендә үз вәкаләтләре чикләрендә халыкара һәм тышкы икътисадый багланышларны гамәлгә ашыра; - районның җирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча, законнар, әлеге Устав, район Советы карарларыннан тыш, район Советы, район башлыгы яки районның башка җирле үзидарә органнары компетенциясенә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.
2. Башкарма комитет җирлекнең җирле әһәмиятенә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләрне башкара:
1) район музейлары тудыра;
2) опека һәм попечительлек эшчәнлеген тормышка ашыруда катнаша;
3) район территориясендә җирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлек алып бару өчен шартлар тудыра;
4) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм район территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны тормышка ашыруга ярдәм итә;
5) туризм үсеше өчен шартлар тудыра;
6) кеше хокукларын тәэмин итүне иҗтимагый контрольдә тотучы һәм мәҗбүри тоту урыннарындагы затларга ярдәм күрсәтүче иҗтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтә;
7) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында»1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия иҗтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтә;

8) «кан һәм аның компонентларын бирү турында»Федераль законда каралган чараларны гамәлгә ашыра; 9) авылара территориядә нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылуны оештыра; 10) федераль законнар белән билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтүләр шартларының сыйфатын бәйсез бәяләүне оештыру өчен шартлар тудыру, шулай ук ведомство карамагындагы оешмалар җитәкчеләре эшчәнлеген бәяләгәндә оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтүләр шартларының сыйфатын бәйсез бәяләү нәтиҗәләрен куллану һәм бәйсез рәвештә ачыкланган җитешсезлекләрне бетерү буенча чаралар күрүне контрольдә тоту

3. Район башкарма комитеты Муниципаль контрольне тормышка ашыруга вәкаләтле орган булып тора. Муниципаль контроль өлкәсендә район башкарма комитеты вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) Тиешле территориядә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру;

2) җирле үзидарә органнарына гамәлгә ашыру вәкаләтләре бирелгән региональ дәүләт контролен (күзәтчелеген) оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү. Күрсәтелгән административ регламентларны эшләү һәм кабул итү Татарстан Республикасы норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла;

4) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольнең нәтиҗәлелеген мониторинглауны оештыру һәм уздыру, аны уздыру күрсәткечләре һәм методикасы Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан раслана

5) федераль законнарда, законнарда һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актларында каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру. Муниципаль контрольне турыдан-туры гамәлгә ашыру функцияләре мондый органнарның статусын билгели торган хокукый актлар нигезендә район Башкарма комитеты органнарына йөкләнергә мөмкин. Муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга, юридик затларны, шәхси эшмәкәрләрне тикшерүне оештыруга һәм үткәрүгә бәйле мөнәсәбәтләргә карата «дәүләт контролен (күзәтчелеген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик затларның һәм индивидуаль эшмәкәрләрнең хокукларын яклау турында»2008 елның 26 декабрендәге 294-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.

Статья 44Район Башкарма комитеты җитәкчесе

1. Район башкарма комитетын Башкарма комитет җитәкчесе җитәкли.

2. Район башкарма комитеты җитәкчесе район җирле үзидарәсенең әлеге вазыйфага контракт буенча билгеләнә торган вазыйфаи заты булып тора.

3. Район Башкарма комитеты җитәкчесе үз вәкаләтләрен даими нигездә башкара.

4. Аерым оештыру-боеру функцияләрен башкару өчен район Башкарма комитеты җитәкчесенең урынбасарлары бар. Район Башкарма комитеты җитәкчесенең (авыру яки ялга бәйле рәвештә) вакытлыча булмавы яки үз вазифаларын үти алмавы яки вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату очрагында, вазыйфаларны билгеләнгән бүлү нигезендә район Башкарма комитеты җитәкчесенең урынбасарларының берсе башкара.

5. Район Башкарма комитеты җитәкчесе "коррупциягә каршы көрәш турында" 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, "дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында" 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, "Коррупциягә каршы көрәш турында" 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны үтәргә тиеш затлар категорияләренә счет (кертемнәр) ачарга, акчаны сакларга

;

Статья 45. Район Башкарма комитеты җитәкчесен билгеләп кую тәртибе

1. Район Башкарма комитеты җитәкчесен билгеләү конкурс нигезендә үткәрелә.
2. Район Башкарма комитеты җитәкчесе өчен контракт шартлары җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга кагылышлы өлешендә һәм Татарстан Республикасы законы белән федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга кагылышлы өлешендә раслана.
3. Район Башкарма комитеты җитәкчесе вазифасына кандидатлар булырга тиеш:
- "дәүләт һәм муниципаль идарә" белгечлеге буенча югары һөнәри белем яисә район Советы карары белән билгеләнә торган белгечлек буенча бүтән югары һөнәри белем;
- муниципаль хезмәтнең тиешле вазыйфаи төркемендәге яисә аларга тиңләштерелгән дәүләт граждан хезмәте вазыйфаларындагы муниципаль хезмәт стажы яисә белгечлек буенча дүрт елдан ким булмаган эш стажы;
- оешма, дәүләт органы, җирле үзидарә органы җитәкчесе, шулай ук аларның структур бүлекчәләре җитәкчеләре вазыйфаларында идарә эшчәнлеге тәҗрибәсе биш елдан да ким түгел;
- район Советы карары белән билгеләнә торган башкарма комитет җитәкчесе вазифаларын башкару өчен кирәкле эш сыйфатлары һәм күнекмәләре.
4. Район Башкарма комитеты җитәкчесе вазыйфасын биләүгә Конкурс әлеге Устав һәм район Советы карары белән билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.
5. Конкурсның шартлары, аны үткәрү вакыты һәм урыны турында мәгълүматлар, контракт проекты массакүләм мәгълүмат чараларында конкурс үткәрелгәнче 20 көннән дә соңга калмыйча бастырылырга тиеш.
6. Комиссия үткәрәчәк конкурс комиссиягә җибәрәчәк. Әгъзаларынын гоми сана комиссиясенә тарафыннан билгелан киңәшләре конкурсы.
7. Конкурс комиссиясе әгъзаларының яртысы район Советы, калган яртысы Татарстан Республикасы Президенты тарафыннан билгеләнә
8. Зат район Башкарма комитеты җитәкчесе вазыйфасына конкурс нәтиҗәләре буенча конкурс комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан билгеләнә. Район Башкарма комитеты җитәкчесе вазыйфасына билгеләп кую турындагы карар район Советы утырышында депутатларның гади күпчелек тавышы белән район башлыгы тәкъдиме буенча конкурс комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан кабул ителә.
9. Район башкарма комитеты җитәкчесе белән Контракт район башлыгы тарафыннан төзелә.
Район Башкарма комитеты җитәкчесе белән Контракт район Советы вәкаләтләре срогына төзелә, ул район Башкарма комитеты җитәкчесе вазифасына затны билгеләү турында Карар кабул итте (яңа чакырылыш район Советы эшли башлаган көнгә кадәр), әмма кимендә ике елга.
9.1. Үз вәкаләтләрен контракт нигезендә башкаручы район Башкарма комитеты җитәкчесе:
1) район Советына контроль астында һәм хисап тотылды;
2) район Советына Башкарма комитет эшчәнлеге нәтиҗәләре, шул исәптән район Советы тарафыннан куелган мәсьәләләрне хәл итү турында еллык хисаплар тапшыра;
3) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән җирле үзидарә органнарына тапшырылган җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне һәм аерым дәүләт вәкаләтләрен хәл итү буенча район Башкарма комитетының вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итә.
Статья 46. Район Башкарма комитеты җитәкчесенең вәкаләтләр вакыты
Башкарма комитет җитәкчесе белән контракт район Советының вәкаләтләре срогыннан гыйбарәт, ул яңа чакырылыш район Советы эшли башлаган көнгә кадәр затны Башкарма комитет җитәкчесе итеп билгеләү турында Карар кабул итте, әмма ике елдан да ким түгел.
2. Район Советы вәкаләтләре срогы чыккач, район Башкарма комитеты җитәкчесе үз вәкаләтләрен билгеләнгән тәртиптә район Башкарма комитетының яңа җитәкчесен билгеләгәнче дәвам итә.
Статья 47. Башкарма комитет Җитәкчесе вәкаләтләре

Башкарма комитет җитәкчесе:
1) район башкарма комитеты эшчәнлегенә бербөтенлек принципларында җитәкчелек итә һәм аның компетенциясенә кергән район Башкарма комитеты тарафыннан вәкаләтләрен үтәү өчен шәхси җаваплылык тота;
2) район Советы, район Башлыгы, районның башка җирле үзидарә органнары һәм башка муниципаль берәмлекләр, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә район башкарма комитетын тәкъдим итә;
3) район Советы каравына район бюджеты проектларын һәм аның үтәлеше турында хисаплар тапшыра;
4) район Советының каравына комплексلы социаль-икътисадый үсеш планнары һәм программалары проектларын һәм аларның үтәлеше турында хисаплар тәкъдим итә;
5) район Советы раславына Башкарма комитет структурасы проектын кертә, расланган структура нигезендә район Башкарма комитетының штат расписаниесен раслый;
6) район башлыгы белән килешү буенча билгели һәм Башкарма комитет җитәкчесе урынбасарлары вазыйфасыннан азат итә, алар арасында вазыйфаларны бүлә, муниципаль хезмәткәрләрне һәм башка хезмәткәрләрне вазыйфага билгели һәм вазыйфадан азат итә
Район башкарма комитеты эшчәнлеген контрольдә тота, аларга бүләкләү һәм дисциплинар җаваплылык чараларын куллана;
7) расланган Бюджет буенча үз вәкаләтләре чикләрендә район акчалары белән эш итә;
8) район Башкарма комитеты тарафыннан районның җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны гамәлгә ашыра һәм (яисә) тәэмин итә, бу максатларга бүлеп бирелгән матди ресурслар һәм финанс чаралары чикләрендә аларның үтәлеше өчен шәхси җавап тота; тиешле законнар нигезендә һәм аларны үтәү йөзеннән тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара;
9) район Башкарма комитеты компетенциясенә кертелгән җирле әһәмияткә ия мәсьәләләр буенча хокукый актлар, шулай ук район Башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;
10) елга бер тапкыр яки район башлыгы, район Советы таләбе буенча район Советына район Башкарма комитеты эшчәнлеге һәм эшчәнлеге турында хисаплар тапшыра;
11) район Башкарма комитеты эшчәнлеге турында халыкка даими хәбәр итә, район Башкарма комитеты хезмәткәрләре тарафыннан гражданнарны кабул итүне оештыра, айга кимендә бер тапкыр гражданнарны кабул итә, гражданнарның тәкъдимнәрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;
12) дәүләт һәм башка органнарда район мәнфәгатьләрен тәэмин итү һәм яклау буенча чаралар күрә, район Башкарма комитеты исеменнән судка гаризалар бирә, ышанычнамәләр бирә;
13) Район Советы раславына район Башкарма комитеты органнары турындагы нигезләмәләрнең проектларын тәкъдим итә;
14) Район Советы билгеләгән тәртиптә район Башкарма комитеты органнары җитәкчеләрен вазыйфага билгели һәм вазыйфадан азат итә;
15) законнар, әлеге Устав, район Советы карарлары һәм төзелгән контракт нигезендә бүтән вәкаләтләр башкара.
Статья 48. Район Башкарма комитеты җитәкчесе вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату
1. Район Башкарма комитеты җитәкчесенең вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:
1) үлем;
2) Үз теләгең белән отставкага китү;
3) әлеге статьяның 2 яки 2.1 пункты нигезендә контрактны өзү;
4) " Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфадан читләшү;
5) судны сәләтсез яки чикләнгән дип тану;

6) суд тарафыннан Билгесез югалган дип тану яки үлгән дип игълан итү;
7) аңа карата судның гаепләү карарының законлы көченә керүе;
8) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу;
9) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил дәүләтенең гражданлыгын туктату, аның нигезендә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил гражданлыгын сатып алырга йә аларга яшәү өчен төр яисә Россия Федерациясе гражданы Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булмаган чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ алырга хокуклы, аның нигезендә Россия Федерациясе гражданы чит ил гражданлыгы булган Дәүләт җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы;
10) хәрби хезмәткә чакыру яки аның альтернатив гражданлык хезмәтенә юлламалар;
11) гамәлдәге законнар нигезендә районны үзгәртеп кору яки районны бетерү;
12) район чикләре үзгәрү нәтиҗәсендә район сайлаучылары санының 25 проценттан артыграгы.
13) гражданнарны турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны чыгару вакытын бозу;
14) Башкарма комитет җитәкчесе вәкаләтләрен башкаручы муниципаль берәмлек башлыгы вазыйфасына керешү.
2. Башкарма комитет җитәкчесе белән Контракт яклар килешүе буенча яки гариза нигезендә суд тәртибендә өзелергә мөмкин:
1) җирле әһәмияткә ия мәсьәләләрне хәл итүгә кагылышлы контракт шартларын бозуга бәйле рәвештә, шулай ук законнарда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәүгә бәйле рәвештә район Советы яки район башлыгы;
2) Татарстан Республикасы Президенты – районның җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга кагылышлы контракт шартларын бозу сәбәпле, шулай ук законнарда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәүгә бәйле рәвештә;
3) Башкарма комитет җитәкчесе – районның җирле үзидарә органнары һәм (яки) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары контракт шартларын бозу сәбәпле.
2.1. Район Башкарма комитеты җитәкчесе белән Контракт Татарстан Республикасы Президенты гаризасы нигезендә, чикләүләрне, тыюларны, "коррупциягә каршы көрәш турында" 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, "дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында" 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән бурычларны үтәмәүгә бәйле рәвештә, суд тәртибендә өзелергә мөмкин. башка затларның керемнәре турында "2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон," аерым категория затларга счет (кертемнәр) ачуны һәм булдыруны тыю, Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында акча һәм кыйммәтләрне саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яки) файдалануны тыю турында " 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон, керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм йөкләмәләре турында белешмәләрнең дөреслеген һәм тулылыгын тикшерү нәтиҗәсендә ачыкланган законнар нигезендә бирелә торган мөлкәт характерындагы законнар

Бүлек VI. РАЙОН СОВЕТЫ, РАЙОН БАШЛЫГЫ ҺӘМ РАЙОН БАШКАРМА КОМИТЕТЫ МӨНӘСӘБӘТЛӘРЕ

Статья 49. Район Советы, район башлыгы һәм район Башкарма комитетының үзара хезмәттәшлеге нигезләре1. Әлеге устав белән билгеләнгән вәкаләтләрне бүлешү нигезендә район Советы, район башлыгы һәм район Башкарма комитеты үз вәкаләтләрен мөстәкыйль башкаралар.
2. Район Советы һәм район Башкарма комитеты законнарда билгеләнгән, әлеге Устав формаларында районның икътисади һәм социаль үсеше процесслары белән нәтиҗәле идарә итү максатларында һәм аның халкы мәнфәгатьләрендә хезмәттәшлек итәргә тиеш.

3. Район Советы һәм район Башкарма комитеты бер-берсенә имза салынганнан соң җиде көн эчендә кабул ителгән хокукый актларны җибәрәләр4. Район Советы, район башлыгы район Башкарма комитеты җитәкчесенә район Башкарма комитеты җитәкчесенең, район Башкарма комитетының башка вазыйфаи затларының хокукый актларын кабул итү, юкка чыгару, үзгәртү турындагы тәкъдим белән мөрәҗәгать итәргә хокуклы, шулай ук аларны суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

5. Район башкарма комитеты җитәкчесе район Советына, район башлыгына район Советының, район башлыгының хокукый актларын кабул итү, юкка чыгару, үзгәртү турында тәкъдим белән мөрәҗәгать итәргә хокуклы, шулай ук аларны суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

6. Район башлыгы район Башкарма комитеты җитәкчесенә район Советының эш планнарын һәм район Советы Регламентында билгеләнгән тәртиптә район Советының карар проектларын җибәрә.

7. Район Советы утырышларында, аның органнары утырышларында, район башлыгы уздыра торган утырышларда киңәш бирү тавышы хокукы белән район Башкарма комитеты җитәкчесе, аның урынбасарлары яки аларның вәкаләтле затлары катнашырга хокуклы. Район Башкарма комитетының вазыйфаи затлары язма чакыру булганда район Советы утырышында катнашырга тиеш.

8. Район Башкарма комитеты җитәкчесе үткәргән утырышларда район башлыгы, район Советы депутатлары катнашырга хокуклы

Статья 50. Районның җирле үзидарә органнары арасында бәхәсләрне хәл итү

Районның җирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килештерү процедураларын үткәрү яки суд тәртибендә хәл ителә.

Бүлек VII. РАЙОННЫҢ БАШКА ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ

Статья 51. Район Контроль-хисап палатасы

. Район Контроль-хисап палатасы даими эшләүче тышкы муниципаль финанс контроле органы булып тора һәм район Советы тарафыннан оештырыла.

2. Район Контроль-хисап палатасы рәис һәм аудитордан тора.

3. Район Контроль-хисап палатасы рәисе район Советы вәкаләтләре срогына район Советы тарафыннан билгеләнә.Район Контроль-хисап палатасы рәисе вазыйфасына кандидатуралар турында тәкъдимнәр район Советына чыгарыла:

1) Район Советы рәисе (район башлыгы);

2) район Советы депутатлары тарафыннан билгеләнгән санның өчтән бере депутатлар тарафыннан. Контроль-хисап палатасы рәисе вазыйфасына кандидатуралар район Советына хәзерге тикшерү-хисап палатасы Рәисе вәкаләтләре чыкканчы ике айдан да соңга калмыйча тапшырыла.Районның Контроль-хисап палатасын оештыру һәм оештыру тәртибе, вәкаләтләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы белән «Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләрнең контроль-хисап органнарын оештыруның һәм аларның эшчәнлегенең гомуми принциплары турында» 2011 елның 7 февралендәге 6-ФЗ номерлы федераль законнар, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы федераль законнар, башка федераль законнар һәм башка норматив хокукый район Советы тарафыннан расланган Россия Федерациясе актлары, район Контроль-хисап палатасы турындагы нигезләмә, башка муниципаль норматив хокукый актлар белән расланган. Федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә район Контроль-хисап палатасының оештырылуын һәм эшчәнлеген хокукый җайга салу шулай ук Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

Статья 52. Районның финанс-бюджет палатасы

1. Районның финанс-бюджет палатасы даими эшләп килүче җирле үзидарә органы булып тора, ул район бюджеты үтәлешен, район бюджеты проектларын һәм аның үтәлеше турында хисап төзүне башкара. Районның финанс-бюджет палатасы район башкарма комитетына хисап тота.

2. Районның финанс-бюджет палатасы мөһер, район гербының сурәтләнгән бланклары һәм үз исеме белән бар.
3. Районның финанс-бюджет палатасы рәисе район башлыгы белән килештереп, район Башкарма комитеты җитәкчесе итеп билгеләнә.
4. Районның финанс-бюджет палатасы эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә район бюджетында аерым юл белән карала.
5. Финанс-бюджет палатасы үз эшчәнлеген район Советы раслаган законнар, әлеге Устав һәм финанс-бюджет палатасы турындагы Нигезләмә нигезендә башкара.

Статья 53. Районның Мөлкәт һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы

1. Районның Мөлкәт һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы үз вәкаләтләре чикләрендә муниципаль милек, шул исәптән район милкендәге җир кишәрлекләре, хуҗалык җәмгыятьләренең устав капиталындагы акцияләр, өлешләр (кертемнәр) белән идарә итүче җирле үзидарә органы булып тора. Мөлкәт һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы район башкарма комитетына отчет бирә.
2. Мөлкәт һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы рәисе район башлыгы белән килештереп район Башкарма комитеты җитәкчесе итеп билгеләнә.
3. Мөлкәт һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы рәисе районның җирле үзидарә хезмәткәре булып тора, Мөлкәт һәм җир мөнәсәбәтләре Палатасы эшчәнлегенә җитәкчелек итә һәм аның эшен оештыра.
4. Мөлкәт һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы мөһер, район гербы сурәтләнгән бланклар һәм аның исеме бар
. 5. Мөлкәт һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә район бюджетында аерым юл белән карала.
6. Мөлкәт һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы үз эшчәнлеген район Советы раслаган законнар, әлеге Устав һәм Җир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре палатасы турындагы Нигезләмә нигезендә башкара.

Бүлек VIII. Сайлау комиссия

Статья 54. Район сайлау комиссиясе

1. Район сайлау комиссиясе муниципаль сайлауларны, җирле референдумны, депутатны, җирле үзидарәнең сайланулы органын, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирүне, район чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыра. Район сайлау комиссиясе җирле үзидарә органнары структурасына керми.
2. Район сайлау комиссиясе федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау Кодексында билгеләнгән тәртиптә район Советы тарафыннан төзелә.
3. Район сайлау комиссиясенең вәкаләтләре вакыты биш ел тәшкил итә.
4. Район сайлау комиссиясе хәлиткеч тавыш бирү хокукы булган 8 әгъза санында формалаша.
5. Район сайлау комиссиясе эшчәнлеген финанс белән тәэмин итү, Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә, район бюджетында аерым юл белән күздә тотыла.
6. Район сайлау комиссиясе вәкаләтләре, аның эшчәнлек тәртибе һәм гарантияләре федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге устав белән җайга салына. Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе карары буенча район сайлау комиссиясенең район Советы мөрәҗәгате нигезендә кабул ителгән вәкаләтләре территориаль сайлау комиссиясенә закон нигезендә йөкләнергә мөмкин.
7. Район сайлау комиссиясе рәисе үзенең беренче утырышында яшерен тавыш бирү юлы белән сайлау комиссиясе әгъзалары арасыннан түбәндәге тәртиптә хәлиткеч тавыш бирү хокукы белән сайлана:
1) Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе тәкъдиме булган очракта – Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе тәкъдиме буенча;

2) Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе тәкъдиме булмаган очракта-район сайлау комиссиясе әгъзалары тарафыннан хәлиткеч тавыш бирү хокукы белән кертелгән тәкъдимнәр буенча. Сайлау комиссиясе рәисе үз функцияләрен ирекле булмаган нигездә башкара.

Бүлек IX. ГРАЖДАНЛЫК - ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ РАЙОННЫҢ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ЭШЧӘНЛЕГЕ

Статья 55. Юридик зат хокукларына ия булган район җирле үзидарә органнары

Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә район Советы, район Башкарма комитеты, район финанс-бюджет Палатасы, районның Мөлкәт һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы һәм районның Контроль-хисап палатасы юридик зат хокукларына бирелә.

2. Район Советы карары белән юридик зат хокукларына башка муниципаль органнар, шулай ук район Башкарма комитеты структурасы нигезендә аның аерым органнары бирелергә мөмкин.

Статья 56. Юридик затлар буларак районның җирле үзидарә органнары

1. Район башлыгы район Советы, район башлыгы, депутатларның эшчәнлеген тәэмин итүгә, шулай ук район Советына беркетелгән муниципаль милек белән эш итүгә юнәлдерелгән район бюджеты акчалары белән эш итүгә бәйле рәвештә, милек һәм башка бурычларны сатып ала һәм башкара, судта ышанычсыз чыгыш ясый.

2. Район исеменнән мөлкәт һәм башка бурычларны сатып алырга һәм гамәлгә ашырырга, судта ышанычнамәсез чыгыш ясый ала район Башкарма комитеты җитәкчесе.

3. Районның юридик зат хокукларына ия җирле үзидарә органнары идарә функцияләрен башкару өчен оештырыла торган муниципаль казна учреждениеләре булып тора һәм федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә юридик затлар сыйфатында дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

Статья 57. Районның җирле үзидарә органнарын финанслау

1.Районның җирле үзидарә органнарын тотуга киткән чыгымнарны финанслау район бюджетының үз керемнәре хисабына башкарыла.

2. Законда, әлеге Устав, район Советы карарларында каралган очракларда районның җирле үзидарә органнары эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә район бюджетында аерым юл белән карала.

Бүлек X. РАЙОН БАШЛЫГЫНЫҢ СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘРЕ ҺӘМ РАЙОННЫҢ МУНИЦИПАЛЬ ВАЗЫЙФАЛАРЫН БИЛӘҮЧЕ БАШКА ЗАТЛАР

Статья 58. Район башлыгы һәм аның урынбасарлары, даими нигездә эшләүче район Советы депутатлары, башка вазыйфаи затлар эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре

Район башлыгына һәм аның урынбасарларына, даими нигездә эшләүче район Советы депутатларына, башка вазыйфаи затларга бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр «Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 2009 елның 12 ноябрендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм район Советы карарлары белән билгеләнә.

Статья 59. Район башлыгы, район Советы депутатларының кагылгысызлыгы гарантияләре

1. Район Советы депутатларының, район башлыгының хокуклары гарантияләре, аларны җинаять яки административ җаваплылыкка тартканда, тоткарлаганда, кулга алуда, тентүдә, сорау алуда, аларга карата башка җинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр кылганда, шулай ук алар биләгән торак һәм (яки) хезмәт урыны, аларның багажы, шәхси һәм хезмәт транспорты депутатларына карата оператив-эзләү чаралары үткәргәндә үзләренә караган документлар булган элемтә чараларының, хат алышу чараларының федераль законнар белән билгеләнә.

2. Федераль закон нигезендә район Советы депутаты, район башлыгы күрсәтелгән фикер, тавыш биргәндә белдерелгән позиция һәм аларның статусына, шул исәптән вәкаләтләре беткәч тә, башка гамәлләр өчен җинаять яки административ җаваплылыкка тартыла алмый. Әлеге Нигезләмә Район Советы депутаты, район башлыгы тарафыннан халык алдында мәсхәрәләү, яла ягу яки башка хокук бозу очракларына кагылмый ("Россия Федерациясендә җирле

үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында"06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законның 40 ст. 9 ө.).

3. Район Уставында федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә депутат, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләре (шул исәптән вакытыннан алда) туктатылуга бәйле өстәмә социаль һәм башка гарантияләр дә билгеләнергә мөмкин. Җирле бюджет акчаларын тотуны күздә тота торган мондый гарантияләр депутат, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен даими нигездә һәм бу чорда пенсия яшенә җиткән яки эшкә сәләтләрен югалткан затларга карата гына билгеләнә һәм күрсәтелгән затларның вәкаләтләре 16 өлешнең җиденче абзацында каралган нигезләр буенча туктатылган очракта гына кулланылмый “гомуми белем турында " 06.10.2003 ел, № 131 - ФЗ Федераль законның 35 статьясы, 2.1, 3, 6 - 9 пунктлары, 36 статьяның 6.1 өлеше, 7.1 өлеше, 10 өлешнең 5-8 пунктлары, 40 статьяның 10.1 өлеше, 73 статьясының 1 һәм 2 өлешләре

Бүлек XI. ОРГАННАРНЫҢ ҺӘМ ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРНЫҢ ҖАВАПЛЫЛЫГЫ РАЙОННЫҢ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘСЕ

Статья 60. Район җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының җаваплылыгы

Районның җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары федераль законнар нигезендә район халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында җаваплы.

Статья 61. Район Советы депутатларының район халкы алдында җаваплылыгы

1.Район Советы депутатларының, шул исәптән район башлыгының, район халкы алдында җаваплылыгы тиешле депутат тарафыннан сайланган район халкының ышанычын югалту нәтиҗәсендә килеп чыга.

2. Ышанычын югалткан район Советы депутаты, шул исәптән район башлыгы, җирлекнең вәкиллекле органы депутаты буларак, федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә чакыртып алынырга мөмкин.

Статья 62. Район җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының дәүләт алдында җаваплылыгы

Федераль закон нигезендә район Советы, район башлыгы, район Башкарма комитеты җитәкчесенең дәүләт алдында җаваплылыгы тиешле суд карары нигезендә Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы законнары һәм әлеге Устав бозылган очракта, шулай ук районның җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен тиешенчә башкармаганда барлыкка килә

.

Статья 63. Район җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының физик һәм юридик затлар алдында җаваплылыгы

Район җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының физик һәм юридик затлар алдында җаваплылыгы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә килә.

Статья 64. Ышанычны югалту сәбәпле, муниципаль вазыйфаларны, затларны эштән азат итү (вазыйфадан азат итү)

1. Муниципаль вазыйфаны биләүче зат, федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә, ышанычны югалткан очракта эштән азат ителергә тиеш:

1) затның мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яки) җайга салу буенча чаралар күрмәве, анның ягы ул;

2) зат тарафыннан үзенең керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат бирмәү йә белә торып дөрес булмаган яки тулы булмаган белешмәләр бирү; 3) Федераль законда билгеләнгән очраклардан тыш, коммерция оешмасы идарәсе органы эшчәнлегендә түләүле нигездә катнашу;

4) зат тарафыннан эшмәкәрлек эшчәнлеген гамәлгә ашыру;

5) әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсе яисә Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, затның идарә органнары, попечительлек яки күзәтү советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларының һәм Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган структур бүлекчәләренең башка органнары составына керүе.

2. Үзенә буйсынган затта мәнфәгатьләр конфликтына китерә яки китерә ала торган шәхси кызыксыну барлыкка килүе турында билгеле булган зат, шулай ук муниципаль вазыйфаны биләгән зат тарафыннан үзенә буйсынган зат тарафыннан мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яки) җайга салу буенча чаралар күрелмәгән очракта, ышанычны югалту сәбәпле, эштән азат ителергә тиеш.

Бүлек XII. МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКЫЙ АКТЛАР

Статья 65. Районның муниципаль хокукый актлары системасы

1.Районның муниципаль хокукый актлары системасына керә:

1) Район Уставы; 2) җирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар; 3
) район Советының норматив һәм башка хокукый актлары; 4) әлеге Уставта каралган район башлыгының, Башкарма комитетның, башка органнарның һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затларының хокукый актлары.

2. Район Уставы һәм җирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль хокукый актлар системасында иң югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә һәм районның бөтен территориясендә кулланыла. Башка муниципаль хокукый актлар җирле референдумда кабул ителгән әлеге Уставка һәм хокукый актларга каршы килергә тиеш түгел.

3. Җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителгән муниципаль хокукый актлар районның бөтен территориясендә мәҗбүри үтәлергә тиеш.

2. Район Уставы һәм җирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль хокукый актлар системасында иң югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә һәм районның бөтен территориясендә кулланыла. Башка муниципаль хокукый актлар җирле референдумда кабул ителгән әлеге Уставка һәм хокукый актларга каршы килергә тиеш түгел. 3. Җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителгән муниципаль хокукый актлар районның бөтен территориясендә мәҗбүри үтәлергә тиеш.4. Муниципаль хокукый актларны үтәмәгән өчен гражданнар, оешмалар җитәкчеләре, дәүләт хакимияте органнарының һәм җирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары федераль законнар һәм административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә җавап тоталар.

5. Районның муниципаль хокукый актлары Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль конституциячел законнарга, федераль законнарга һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларына, шулай ук Татарстан Республикасы Конституциясенә, законнарга, Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актларына каршы килергә тиеш түгел.

6. Норматив характерга ия булмаган муниципаль хокукый актның гамәлдә булуы, Эшкуарлар хокукларын яклау буенча Россия Федерациясе Президенты каршындагы вәкаләтле вәкилнең Эшкуарлар хокукларын яклау буенча Россия Федерациясе законнары нигезендә бирелгән тиешле күрсәтмәсен алган очракта, аны кабул иткән (чыгарган) җирле үзидарә органы яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи заты тарафыннан кичекмәстән туктатыла. Алынган күрсәтмәнең үтәлеше турында җирле үзидарәнең башкарма-боеру органнары яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә өч көн эчендә, ә җирле үзидарәнең вәкиллекле органнары карар кабул ителгәннән соң өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәргә тиеш.

7. Эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыру мәсьәләләренә кагылышлы муниципаль норматив хокукый актлар, эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыруны нигезсез кыенлаштыра торган нигезләмәләрне ачыклау максатларында, Татарстан

Республикасы Законы нигезендә муниципаль норматив хокукый актлар белән билгеләнгән тәртиптә районның җирле үзидарә органнары үткәрә торган экспертизага тиешле.

8. Район статусын билгеләү турында Татарстан Республикасы Законының үз көченә кергәнче гамәлдә булмавын тану суд карары үз көченә кергәнче яисә әлеге муниципаль хокукый актларны юкка чыгарып өчен күрсәтелгән районның муниципаль хокукый актларын суд тәртибендә гамәлдә түгел дип тану өчен нигез була алмый.

Статья 66. Гражданнарны турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарлар

1Җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү җирле референдумда белдерелгән гражданнарны турыдан-туры белдерү юлы белән башкарыла.

2. Әгәр район халкына турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен өстәмә рәвештә муниципаль норматив хокукый акт, җирле үзидарә органы яисә район җирле үзидарәсенең вәкаләтле заты кабул итү таләп ителсә, референдумда кабул ителгән карар үз көченә кергән көннән 15 көн эчендә тиешле муниципаль норматив хокукый актны әзерләү һәм кабул итү вакытын билгеләргә тиеш. Күрсәтелгән вакыт өч айдан артып китә алмый.

3. Гражданнарны турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны тормышка ашыру өчен кирәкле муниципаль норматив хокукый актны чыгару вакытын бозу район башлыгын чакыртып алу, район Башкарма комитеты җитәкчесе вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату яки район Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

Статья 67. Район җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителә торган муниципаль хокукый актлар төрләре

1.Районның җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләрне үтәү йөзеннән түбәндәге муниципаль хокукый актлар чыгара:

1) Район Советы-район Советы карарлары;

2) район башлыгы-район башлыгы карарлары һәм боерыклары;

3) район Башкарма комитеты җитәкчесе - район Башкарма комитеты карарлары һәм боерыклары.

2. Район җирле үзидарәсенең башка вазыйфаи затлары үз вәкаләтләре чикләрендә әлеге Устав, аларның статусын билгели торган башка муниципаль хокукый актлар белән билгеләнгән күрсәтмәләр һәм боерыклар чыгара.

Статья 68. Муниципаль хокукый актлар әзерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектларын район башлыгы, район Советы депутатлары, район Башкарма комитеты җитәкчесе, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициативалы төркемнәре, шулай ук Контроль-хисап Палатасы, районның финанс-бюджет Палатасы, районның милек һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы алып бара ала.

2. Аксубай муниципаль районы прокуроры үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру барышында гамәлдәге муниципаль норматив хокукый актларны камилләштерү зарурлыгын билгеләгәндә үзгәртү, муниципаль норматив хокукый актларны юкка чыгару яки кабул итү турында проектлар һәм тәкъдимнәр кертергә хокуклы.

3. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга кушып бирелә торган документлар исемлеге һәм формасы район Советы Регламенты, район башлыгы, район Башкарма комитеты җитәкчесе тарафыннан билгеләнә.

4. Эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеге субъектлары өчен муниципаль норматив хокукый актларда алдан каралган яңа яисә муниципаль норматив хокукый актларда каралган вазыйфаларны билгели торган районның муниципаль норматив хокукый актлары проектлары, муниципаль норматив хокукый актларда Татарстан Республикасы Законы нигезендә билгеләнгән тәртиптә, районның җирле үзидарә органнары үткәрә торган Җайлау йогынтысын бәяләргә тиеш булырга мөмкин:

1) муниципаль берәмлекләрнең вәкиллекле органнарының җирле салымнарны һәм җыемнарны билгели, үзгәртә, туктата, бетерә торган норматив хокукый актлары проектлары;

2) бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга сала торган муниципаль берәмлекләрнең вәкиллекле органнары норматив хокукый актлары проектлары.
5. Муниципаль норматив хокукый актлар проектларының җайлау йогынтысын бәяләү эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеге субъектлары өчен артык вазыйфалар, тыюлар һәм чикләүләр кертә торган яисә аларны кертүгә ярдәм итүче нигезләмәләрне, шулай ук эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеге субъектларының һәм җирле бюджетларның нигезсез чыгымнары барлыкка килүгә ярдәм итүче нигезләмәләрне ачыклау максатларында үткәрелә.

Статья 69. Район Советының хокукый актлары
1. Аның компетенциясенә караган мәсьәләләр буенча район Советы район территориясендә үтәлергә тиешле кагыйдәләрне, район башлыгын отставкага җибәрү турындагы карарны, район Советы регламентын, район Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка карарлар, шулай ук федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге устав белән үз компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.2. Район Советы карарлары, законнарда, әлеге устав белән билгеләнгән очраклардан тыш, район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.
3. Советның җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгаруны, район бюджеты акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыруны күздә тоткан карарлары район Советы каравына бары тик район Башкарма комитеты җитәкчесе инициативасы буенча яки аның бәяләмәсе булган очракта гына кертелә ала. Әлеге бәяләмә район Советына проектны район башкарма комитетына тапшырганнан соң утыз көн эчендә тапшырыла.
4. Район Советы карарлары район башлыгы тарафыннан кабул ителгәннән соң өч көн эчендә имзалана һәм әлеге устав белән билгеләнгән тәртиптә халыкка игълан ителә.
Статья 70. Район башлыгының хокукый актлары
Район башлыгы законнарда, әлеге Устав, район Советы карарларында билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә район Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре, шулай ук аның компетенциясенә кертелгән әлеге Устав, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы федераль закон, башка федераль законнар буенча хокукый актлар чыгара
.

Статья 71. Район Башкарма комитеты җитәкчесенең хокукый актлары
Башкарма комитет җитәкчесе район Башкарма комитетының законнар, әлеге Устав һәм район Советы карарлары белән билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә җирле әһәмияттәге мәсьәләләр һәм районның җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр, шулай ук район Башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча карарлар чыгара.
Статья 72. Муниципаль хокукый актларны бастырып чыгару (игълан итү) һәм үз көченә керү тәртибе
Район Советы карарлары район башлыгы кул куйган көннән үз көченә керә.
Салымнар һәм җыемнар турында район Советының хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.
Район Советының район Уставын кабул итү яки әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карарлары Федераль закон, әлеге устав белән билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.
2. Район башлыгының, район Башкарма комитеты җитәкчесенең, җирле үзидарәнең башка вазыйфаи затларының хокукый актлары, әгәр актлар үзләре белән билгеләнмәгән булса, аларга кул куелган көннән үз көченә керә.
3. Муниципаль берәмлек гамәлгә куючы оешмаларның хокукый статусын, шулай ук җирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләрне билгели торган кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы муниципаль норматив хокукый актлар «Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталы» массакүләм мәгълүмат

чараларында, интернет-ресурсларда рәсми басылып чыкканнан соң үз көченә керә pravo.tatarstan.ru (алга таба Текст Буенча-бастырып чыгару) яки Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының рәсми сайтында урнаштыру юлы белән халыкка игълан итү http://aksubayevo.tatarstan.ru районның авыл җирлекләрендә урнаштырылган мәгълүмат стендларында районның китапханә системасы учреждениеләрендә (алга таба - халыкка игълан итү) урнаштыру юлы белән.

4. Һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары: исеме, имзаланган көне (район Советы кабул иткән хокукый актлар өчен - шулай ук

5. Район Советының район бюджеты турында, хисап, аның үтәлеше турында, җирле салымнар һәм җыемнар билгеләү турындагы карарлары, район Советы, район башлыгы, район Башкарма комитеты җитәкчесе тарафыннан кабул ителгән башка норматив хокукый актлар, муниципаль хокукый актлардан яисә федераль закон белән чикләнгән белешмәләре булган аерым нигезләмәләреннән тыш, җиде көн эчендә рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш.

6. Шулай ук җирле референдумны билгеләү, район чикләрен үзгәртү, район башлыгын һәм аның урынбасарларын сайлау, район Башкарма комитеты җитәкчесен һәм аның урынбасарларын билгеләү мәсьәләсе буенча норматив булмаган хокукый актлар һәм законнар нигезендә башка актлар бастырып чыгарылырга тиеш.

7. Закон яисә әлеге Устав нигезендә рәсми бастырып чыгару мәҗбүри булмаган норматив булмаган муниципаль хокукый актлар аларны чыгарган органнар яки җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары карары буенча басылып чыгарга мөмкин (игълан ителгән).

8. Басылганда (игълан ителгәндә) муниципаль хокукый актның реквизитлары күрсәтелә.

9. Муниципаль хокукый актларны рәсми бастырып чыгару (халыкка игълан итү) аша башкарыла:

хокукый актның текстын районның җирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә куелган матбугат чараларында яки район территориясендә таратыла торган башка массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгару.

Хокукый акт текстын башка матбугат чараларында бастырганда бу басманың рәсми булуына билге булырга тиеш;

-хокукый акт текстын яисә хокукый акт проектын районның рәсми сайтында Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре Порталының «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә, «Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында " урнаштыру.

Муниципаль хокукый актны бастырып чыгарганда (игълан иткәндә) басма МАССАКҮЛӘМ мәгълүмат чарасының чыгу датасы күрсәтелергә тиеш.

10. Муниципаль норматив хокукый актлар, шул исәптән җирле референдумда (гражданнар җыенында) кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш, аны Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгы оештыра һәм алып бара.

Бүлек XIII. РАЙОННЫҢ ИКЪТИСАДИ НИГЕЗЕ

Статья 73. Районның икътисади нигезе

Районның икътисадый нигезен районның муниципаль милегендә булган мөлкәт, район бюджеты акчалары, шулай ук районның мөлкәти хокуклары тәшкил итә.

Статья 74. Муниципаль милек

1. Район милкендә булырга мөмкин:

1) әлеге уставның 6 статьясында билгеләнгән районның җирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

2) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән очракларда җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт, шулай ук «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 15

статьясындагы 4 өлешендә каралган тәртиптә җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт;
3) район Советының норматив хокукый актлары нигезендә җирле үзидарә органнары һәм районның вазыйфаи затлары, муниципаль хезмәткәрләр, муниципаль предприятие һәм учреждениеләр хезмәткәрләре эшчәнлеген тәэмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт;
4) федераль законнар белән районның җирле үзидарә органнарына бирелгән һәм җирле әһәмияткә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү өчен кирәкле мөлкәт (әлеге Уставның 7 статьясы);
5) әлеге Уставның 8 статьясы нигезендә җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт, шулай ук «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 17 статьясындагы 1 һәм 1.1 өлешләре нигезендә җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт.
2. Районда әлеге статьяның 1 өлеше таләпләренә туры килми торган мөлкәткә милек хокукы барлыкка килгән очракта, күрсәтелгән мөлкәт яңадан профильләштерелергә (мөлкәтнең максатчан билгеләнешен үзгәртеп корырга) яки читләштерелергә тиеш. Мондый мөлкәтне читләштерү тәртибе һәм сроклары федераль закон белән билгеләнә.
Статья 75. Районның муниципаль мөлкәте белән идарә итү, файдалану һәм эш итү
Районның җирле үзидарә органнары, әлеге устав белән билгеләнгән Вәкаләтләрне чикләүне исәпкә алып, муниципаль мөлкәткә Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителә торган район җирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә мөстәкыйль рәвештә ия булалар, файдаланалар һәм эш итәләр.
2. Районның җирле үзидарә органнары муниципаль милекне физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнарына вакытлыча яки даими файдалануга тапшырырга, федераль законнар нигезендә читләштерергә, башка алыш-бирешләр ясарга хокуклы.
3. Муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары федераль законнар нигезендә җирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары белән билгеләнә. Муниципаль мөлкәттән файдаланудан кергән табыш җирле бюджетларга керә.
Статья 76. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хуҗалык җәмгыятьләре
1. Район әлеге устав белән билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзергә, үзгәртеп корырга һәм бетерергә, Хуҗалык җәмгыятьләре, шул исәптән җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен муниципальара җәмгыятьләр төзүдә катнашырга хокуклы. Гамәлгә куючының муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләргә карата функцияләрен һәм вәкаләтләрен җирле үзидарәнең вәкаләтле органнары гамәлгә ашыра.
2. Гамәлгә куючы функцияләрен һәм вәкаләтләрен башкаручы җирле үзидарә органнары муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрнең максатларын, шартларын һәм эшчәнлек тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, әлеге предприятиеләр һәм учреждениеләр җитәкчеләрен вазыйфага билгели һәм вазыйфаларыннан азат итә, әлеге устав белән каралган тәртиптә аларның эшчәнлеге турында хисаплар тыңлый
3. Җирле үзидарә органнары муниципаль берәмлек исеменнән муниципаль казна учреждениеләре йөкләмәләре буенча субсидиар җавап бирә һәм федераль законда билгеләнгән тәртиптә аларның үтәлешен тәэмин итә.
Статья 77. Район җирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләре
Районның җирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, әгәр законда башкача билгеләнмәгән булса, шартнамә нигезендә төзелә

Бүлек XIV. РАЙОННЫҢ ФИНАНС НИГЕЗЕ

Статья 78. Район Бюджеты

1. Районның үз бюджеты (җирле бюджет) бар.

2. Район бюджеты район Советының норматив хокукый акты рәвешендә эшләнә һәм раслана.3. Район бюджетында районның җирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү буенча җирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга юнәлдерелә торган керемнәр һәм районның җирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итү өчен бирелгән субвенцияләр, шулай ук күрсәтелгән керемнәр һәм субвенцияләр исәбенә район бюджетының тиешле чыгымнары карала.

4. Районның җирле үзидарә органнары федераль законнарда билгеләнгән һәм алар нигезендә кабул ителә торган Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә федераль дәүләт хакимияте органнарына һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына район бюджеты үтәлеше турындагы хисапларны тапшыралар.

Статья 79. Районда бюджет процессы

1. Район бюджетын формалаштыру, раслау, үтәү һәм аның үтәлешен контрольдә тоту районның җирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль башкарыла. Район бюджетын формалаштыру, раслау һәм үтәү тәртибе Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

2. Район бюджеты проекты, район бюджетының раслануы турында район Советы карары, аның үтәлеше турында еллык хисап, район бюджеты үтәлеше турында квартал саен белешмәләр һәм җирле үзидарә органнары муниципаль хезмәткәрләренең, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренең саны турында рәсми басылып чыгарга тиеш.

3. Район бюджеты проектын төзү Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә кабул ителә торган федераль законнар нигезендә районның финанс-бюджет палатасы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

4. Район Советының салымнар һәм җыемнар турында норматив хокукый актларына үзгәрешләр кертүне күздә тоткан, чираттагы финанс елына һәм план чорына җирле бюджет турында Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларының керемнәрен (чыгымнарын) үзгәртүгә китерә торган карар проектын район Советына керткән көннән соң кабул ителгән салымнар һәм җыемнар турында район Советының норматив хокукый актлары Чираттагы финанс елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварыннан да иртәрәк булмаган вакытта үз көченә керү турындагы нигезләмәләрне үз эченә алырга тиеш.

5. Район бюджеты проекты Аксубай район Советының муниципаль хокукый акты нигезендә чираттагы финанс елына һәм план чорына өч елга төзелә һәм раслана.

6. Район бюджеты проекты Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның таләпләрен үтәп кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә район Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда төзелә.

7. Чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты проектын төзү нигезләнә: Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәтенә таләпләр) билгеләүче Россия Федерациясе Президентының Россия Федерациясе Федераль Собраниесенә юлламасы нигезләмәләре; бюджет сәясәтенең төп юнәлешләре һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

Россия Федерациясе таможня-тариф сәясәтенең төп юнәлешләре; социаль-икътисади үсеш фаразы;

бюджет фаразы (бюджет фаразы проекты, бюджет фаразы үзгәрешләре проекты) озак вакытка исәпләнгән;

муниципаль программалар (муниципаль программалар проектлары, күрсәтелгән программаларны үзгәртү проектлары).

8Бюджет турындагы карарда бюджет керемнәренең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет кытлыгы (профициты), шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы законнары, Аксубай район Советының муниципаль хокукый актлары белән билгеләнгән башка күрсәткечләр кергән төп характеристикалар булырга тиеш.

Район Советы карарында, әгәр алар Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы бюджеты турында Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы законнары һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезләмәләре нигезендә кабул ителгән муниципаль хокукый актлар белән билгеләнмәгән очракта, шәһәр һәм авыл җирлекләре бюджетлары арасында керемнәрне бүлү нормативлары булырга тиеш.
9. Район бюджеты турындагы карар нигезендә составы Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары, район Советының муниципаль хокукый актлары нигезендә билгеләнә торган күрсәткечләр раслана.
10. Район бюджеты турындагы карар белән расланалар:
район бюджеты керемнәренең Баш администраторлары Исемлеге;
район бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының Баш администраторлары Исемлеге;
бюджет ассигнованиеләрен чыгымнар төрләренең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) йә бүлекчәләре, максатчан статьялары (муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программалы булмаган юнәлешләре), чыгымнар төрләренең төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) һәм (яисә) максатчан статьялары (муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программалы булмаган юнәлешләре), төркемнәр (төркемнәр һәм төркемчәләре), төрләр (төркемнәр һәм төркемчәләр) буенча бүлү Чираттагы финанс елына һәм план чорына, шулай ук әлеге кодекс, Татарстан Республикасы законы, Аксубай район Советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән очракларда бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча;
Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнарының ведомство структурасы;
гавами норматив йөкләмәләрне үтәүгә юнәлдерелә торган бюджет ассигнованиеләренең гомуми күләме;
Чираттагы финанс елында һәм план чорында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына бирелә торган һәм (яисә) бюджетара трансфертлар күләме;
план чорының беренче елына район бюджетының шартлы рәвештә раслана торган (расланган) чыгымнарының гомуми күләменең 2,5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбеннән каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча), икенче елга план чорына район бюджеты чыгымнарының гомуми күләменең кимендә 5 проценты күләмендә (бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча, максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбенә каралган);
Чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары;
муниципаль эчке бурычның югары чиге Чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң килүче елның 1 гыйнварына, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның югары чиген күрсәтеп; район бюджетының Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексында, Татарстан Республикасы Аксубай район Советының муниципаль хокукый актларында билгеләнгән башка күрсәткечләре.
11. Район бюджеты турындагы карар проекты белән бер үк вакытта район Советына Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә документлар һәм материаллар тапшырыла.
12. Район бюджеты турындагы карар проектын карау һәм аны район Советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән раслау тәртибе Чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан бюджет турындагы карарның үз көченә керүен, шулай ук күрсәтелгән карар белән Россия

Федерациясе Бюджет кодексының 184.1 статьясы нигезендә күрсәткечләрне һәм характеристикаларны раслауны күздә тотарга тиеш.
13. Район бюджеты турындагы карар 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексында яисә район бюджеты турындагы карарда башкасы каралмаган булса, финанс елының 31 декабренә кадәр гамәлдә була. Район бюджеты турындагы карар билгеләнгән тәртиптә имзаланганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш.
14. Районның җирле үзидарә органнары район бюджетының балансланауын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, дефицитның күләме, Муниципаль бурыч күләме һәм структурасы, районның бюджет йөкләмәләрен үтәү буенча билгеләнгән федераль законнарның һәм Татарстан Республикасы законнарының үтәлешен тәэмин итәләр.
15. Район бюджеты керемнәре Россия Федерациясе Бюджет законнары, салымнар һәм җыемнар турындагы законнар һәм башка мәҗбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә формалаша.
16. Район бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган формаларда башкарыла. Федераль дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслауга район бюджеты чыгымнарын гамәлгә ашыру федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән очраклардан тыш рөхсәт ителми.
17. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла
18. Муниципаль милекнең капиталь төзелеш объектларына бюджет инвестицияләрен гамәлгә ашыруга бюджет ассигнованиеләре, 100 мең сумнан артык сметалы проектлар нигезендә, районның капиталь кертемнәр программасына кертелгән, район бюджеты турындагы карарда һәр инвестицион проект һәм тиешле чыгымнар төре буенча аерым чыгымнарның Ведомство структурасы составында чагыла.
19. Муниципаль милек капиталь төзелеш объектларына бюджет инвестицияләрен гамәлгә ашыруга бюджет ассигнованиеләре, 100 мең сумнан артык сметалы проектлар нигезендә, районның капиталь кертемнәр программасына кертелгән, һәр инвестицион проект һәм тиешле чыгымнар төре буенча район бюджетының җыелма бюджет язмасы составында аерым чагыла

Статья 80. Муниципальара характердагы җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итүгә чыгымнар

1. Район составына керүче җирлекләр район бюджеты чыгымнарын тормышка ашыру өчен субсидияләрне муниципальара характердагы мәсьәләләрне хәл итү өчен кучерәләр:
- торак пунктлар, күперләр һәм башка транспорт инженерлык корылмалары арасында гомуми файдаланудагы автомобиль юлларын карап тоту һәм төзү, мәгәр гомуми файдаланудагы автомобиль юлларын, күперләрне һәм федераль һәм республика әһәмиятендәге башка транспорт инженерлык корылмаларын үз эченә ала;
- халыкка транспорт хезмәте күрсәтү һәм район чикләрендә җирлекләр арасында халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру өчен шартлар тудыру;
-район территориясендә (Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан расланган территорияләргә кертелгән җирлекләрдән тыш, халыкның аерым территорияләрдә халыкны медик-санитар тәэмин итү функцияләрен башкаручы федераль башкарма хакимият органы карамагындагы медицина учреждениеләрендә медицина ярдәме белән тәэмин ителә торган, амбулатор-поликлиника, стационар-поликлиника һәм хастаханә учреждениеләрендә беренчел медик-санитар ярдәм күрсәтү территорияләре исемлегеннән тыш) күрсәтүне оештыру медицина ярдәме (санитар-авиациядән тыш), хатын-кызларга йөклелек чорында, бала тудыру вакытында һәм аннан соң медицина ярдәме күрсәтү;
- көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын утильләштерү һәм эшкәртүне оештыру.

2. Күрсәтелгән бюджетара субсидияләр күләме район Советы карары һәм җирлекләрнең вәкиллекле органнары карарлары белән районның барлык тиешле җирлекләре өчен бер кешегә яки муниципаль хезмәтләр кулланучыга исәпләгәндә бер норматив буенча раслана.

3. Район бюджеты турындагы район Советы Җирле үзидарә органы тарафыннан район бюджеты турындагы карарны үтәмәсә, бюджетара субсидияләр суммасы федераль салымнар һәм җыемнар, махсус салым режимнарында каралган салымнар, җирле бюджетка күчерелергә тиешле региональ һәм җирле салымнар исәбеннән, бюджет буенча департамент һәм җирле бюджетка билгеләнгән тәртиптә түләтелә.Россия Федерациясе Финанс министрлыгы тарафыннан билгеләнгән гомуми таләпләрне үтәп, район финансларына.

Статья 81. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр һәм хезмәтләр сатып алу

Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр һәм хезмәтләр сатып алу Дәүләт һәм муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрне сатып алу Россия Федерациясе законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр һәм хезмәтләр сатып алу җирле бюджет акчалары исәбеннән башкарыла.

Статья 82. Средства самообложения граждан Района

1. Үзара салым акчалары гражданнарның җирле әһәмияткә ия конкрет мәсьәләләрне хәл итү өчен бер тапкыр түләнүе аңлашыла. Гражданнарның үзара салымнар тәртибендә түләүләр күләме районның барлык халкы өчен дә абсолют күләмдә тигез итеп билгеләнә, «(җирлек составына керүче торак пункт, яисә район чикләрендә авылара территориядә урнашкан торак пункт) аерым категория гражданнардан кала, аларның саны район халкының гомуми санынан 30 проценттан артып китә алмый һәм алар өчен түләүләр күләме кимергә мөмкин.

2. Гражданнарның әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән түләүләрне алып бару һәм файдалану мәсьәләләре җирле референдумда, ә «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы ФЗ 25.1 статьясындагы 1 өлешенең 4 һәм 4.1 пунктларында каралган очракларда, гражданнар җыенында хәл ителә»;

Статья 83. Муниципаль бурыч (Муниципаль бурыч)

1.Муниципаль бурыч алулар дигәндә Россия Федерациясе валютасында эчке базарда урнашкан район исеменнән кыйммәтле кәгазьләр чыгару юлы белән башкарыла торган муниципаль бурычлар һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезләмәләре нигезендә җирле бюджетка Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан һәм кредит оешмаларыннан җирле бюджетка җәлеп ителә торган кредитлар аңлашыла, алар буенча муниципаль бурыч йөкләмәләре барлыкка килә.

2. Муниципаль бурыч алуларны гамәлгә ашыру хокукы Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә район башкарма комитетына бирелә

Статья 84. Районның җирле бюджетын үтәү

1.Районның җирле бюджетын үтәү Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә башкарыла.

2. Район бюджеты кассаның бердәмлеге һәм чыгымнар ведомствосы нигезендә үтәлә.

3. Район бюджеты үтәлешенә касса хезмәте күрсәтү, район бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

4. Район бюджетының үтәлеше районның җыелма бюджет язмасы һәм районның касса планы нигезендә оештырыла.

Статья 85. Бюджет отчеты. Район бюджеты үтәлеше турында еллык хисап

1. Районның бюджет хисабы еллык хисап булып тора. Бюджет үтәлеше турында хисап квартал саен.

2. Районның бюджет хисаплылыгы районның финанс-бюджет палатасы тарафыннан тиешле бюджет акчаларының җыелма бюджет хисаплылыгы нигезендә төзелә һәм районның Башкарма комитетына тапшырыла.
3. Район бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисап район Советы карары белән расланырга тиеш.
4. Районның финанс-бюджет Палатасы районның берләштерелгән бюджетын Россия Федерациясе субъектының финанс органына үтәү турында бюджет хисап тапшыра.
5.Район бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисап, аны район Советына тапшырганчы, тышкы тикшерү узарга тиеш, ул бюджет акчаларын баш бүлүчеләрнең (бүлүчеләрнең) бюджет хисабын тышкы тикшерүне һәм район бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисап буенча бәяләмә әзерләүне үз эченә ала.
Район бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү район Контроль-хисап палатасы тарафыннан әлеге Устав һәм район Советының муниципаль норматив хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы таләпләрен үтәп гамәлгә ашырыла. Район составына керүче җирлекнең вәкиллекле органы мөрәҗәгате буенча җирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү район Контроль-хисап палатасы тарафыннан башкарылырга мөмкин.
6. Район башкарма комитеты аның буенча агымдагы финанс елының 1 апреленнән дә соңга калмыйча бәяләмә әзерләү өчен район бюджеты үтәлеше турында хисап тапшыра. Район бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисап буенча бәяләмә әзерләү, бюджет акчаларын баш бүлүчеләрнең еллык бюджет хисаплылыгын тышкы тикшерү мәгълүматлары нигезендә, 1 айдан артмаган срокта үткәрелә.
7. Район Башкарма комитеты ел саен агымдагы финанс елының 1 маеннан да соңга калмыйча район Советына финанс хисап елы өчен район бюджетының үтәлеше турында район Советы Карары проектын, район бюджетының үтәлеше турында бүтән бюджет хисабын, районның берләштерелгән бюджеты үтәлеше турында бюджет хисапын һәм Россия Федерациясе бюджет законнарында каралган башка документларны өстәп, еллык хисапны тапшыра.
8. Район бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны карау нәтиҗәләре буенча район Советы район бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны раслау яки кире кагу турында Карар кабул итә.
9. Район Советы тарафыннан район бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисап кире кагылган очракта, ул дөрес булмаган яки тулы чагылдырылмаган мәгълүматларны бетерү һәм бер айдан артмаган вакытта кабат тапшыру фактларын бетерү өчен кире кайтарыла.
10. Район бюджеты үтәлеше турындагы карар белән, район бюджеты керемнәренең, чыгымнарының һәм дефицитының (профицитының) гомуми күләмен күрсәтеп, хисап финанс елы өчен район бюджеты үтәлеше турында хисап раслана. Хисап финанс елы өчен район бюджетының үтәлеше турында район Советы карарына аерым кушымталар белән күрсәткечләр раслана: бюджет керемнәре классификациясе кодлары буенча район бюджеты керемнәре;
керемнәр төрләре, керемнәр төрләре кодлары, бюджет керемнәренә караган дәүләт идарәсе секторы операцияләре классификациясе буенча район бюджеты керемнәре;
район бюджеты чыгымнары Ведомство структурасы буенча район бюджеты чыгымнары; бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча район бюджеты чыгымнарын; бюджет кытлыгын финанслау чыганакларын классификацияләү кодлары буенча район бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары; бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары, төркемчәләре, статьялары, бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары кодлары буенча район бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары;
Район бюджеты үтәлеше турындагы карар белән шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы законы, район бюджеты үтәлеше турында Карар кабул итү өчен район Советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән башка күрсәткечләр раслана.

Статья 86Муниципаль финанс контроле

1. Муниципаль финанс контроле Россия Федерациясе бюджет законнарын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга сала торган башка норматив хокукый актларны үтәүне тәэмин итү максатларында гамәлгә ашырыла. Муниципаль финанс контроле тышкы һәм эчке, беренчел һәм аннан соңгы.

2. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә тышкы муниципаль финанс контроле Контроль-хисап палатасының контроль эшчәнлеге булып тора.

3. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә Эчке муниципаль финанс контроле Финанс-бюджет палатасы органнары (вазыйфаи затлар) булып торучы муниципаль финанс контроле органнарының контроль эшчәнлеге булып тора.

4. Беренчел контроль җирле бюджет үтәлеше барышында бюджет бозуларын кисәтү һәм булдырмау максатларында гамәлгә ашырыла.

5. Алга таба контроль район бюджеты үтәлеше нәтиҗәләре буенча, аларның законлы үтәлешен, исәп-хисапның дөреслеген билгеләү максатыннан башкарыла.

Бүлек XV. РАЙОН УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ. ЧЫН УСТАВКА ҮЗГӘРЕШЛӘР КЕРТҮ

1.Район Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы район Советы карары проекты район Советына, район башлыгы, район Советы депутатлары, район Башкарма комитеты җитәкчесе, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициатив төркемнәренә кертелергә мөмкин.

2. Район Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карар проектын әзерләү өчен махсус комиссия төзергә мөмкин. Әлеге комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Район Уставы проекты, район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проекты, район Уставын кабул итү, район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы мәсьәләне карау көненә 30 көннән дә соңга калмыйча, район Советы тарафыннан билгеләнгән тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, күрсәтелгән муниципаль хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен берьюлы бастырып чыгарып (халыкка җиткереп), шулай ук район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы муниципаль хокукый акт проекты гражданнар фикер алышуда. Район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук гражданнарның аның фикер алышуында катнашу тәртибен, әлеге уставны шушы нормаларга туры китерү максатларында Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе яисә законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау рәвешендә үзгәрешләр кертелгән очракта рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) таләп ителми

4. Район Устав проекты, район Советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карарлары буенча аларны карап тикшерү алдыннан район Советы утырышында әлеге Устав нигезендә ачык тыңлаулар үткәрелә, уставка үзгәрешләр бары тик җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне һәм аларны хәл итү буенча вәкаләтләрне Россия Федерациясе Конституциясенә һәм федераль законнарга туры китерү максатларында гына кертелә

.

Статья 88. Район Уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1.Район Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карар проектын карау район Советы Регламенты нигезендә ике укылышта район Советы тарафыннан башкарыла.

2. Район Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карар проектын беренче укылышта кабул иткәннән соң, әлеге проект төзәтмәләр кертү өчен хокук чыгару инициативасы хокукына ия субъектларга район башлыгы тарафыннан җибәрелә.

3. Район Уставы, район Советының Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән икесендә күпчелек тавыш белән кабул ителә.

Статья 89Район Уставының үз көченә керү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карарлар

1. Район Уставы, район Советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары кабул ителгәннән соң район башлыгы законнарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен Муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә федераль башкарма хакимият органына җибәрелә.

2. Район Уставы, район Советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары дәүләт теркәвенә алынганнан соң рәсми рәвештә басылып чыгарга (игълан ителергә) һәм рәсми басылып чыккан яки халыкка игълан ителгән көннән үз көченә керә. Район башлыгы район Уставын, Муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органыннан кергән көннән җиде көн эчендә район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актны бастырып чыгарырга (игълан итәргә) бурычлы.

3. Район Уставына кертелгән һәм җирле үзидарә органнары структурасын үзгәртә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр, җирле үзидарә органнары арасында вәкаләтләрне чикләү (район Уставын федераль законнарга туры китерү очракларыннан тыш, шулай ук вәкаләтләрне, вәкаләтләрне, вәкаләтләрне, җирле үзидарәнең сайланган вазыйфаи затларын сайлау тәртибен үзгәртү очракларыннан тыш) муниципаль үзидарә кабул иткән районның вәкиллекле органы вәкаләтләре срогы чыкканнан соң үз көченә керә «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы ФЗ 35 статьясындагы 4 өлешнең 1 пункты һәм 5 өлешенең 1 пункты нигезендә район Уставына әлеге үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актка кул куйган район башлыгы вәкаләтләре срогы чыкканнан соң районның вәкиллекле органы формалашкан очракта».